

Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
MISIJA NA KOSOVU
Odeljenje za ljudska prava i vladavinu prava

Sekcija za praćenje pravnog sistema

KOSOVO
PREGLED KRIVIČNOPRAVNOG SISTEMA

“SPROVOĐENJE PRAVDE U
OPŠTINSKIM SUDOVIMA”

(februar 2004.)

REZIME	3
DEO 1 UVOD	4
MANDAT SEKCIJE ZA PRAĆENJE PRAVNOG SISTEMA.....	4
CILJ I OPSEG IZVEŠTAJA.....	4
SUDOVI	5
<i>Struktura suda i teritorijalna nadležnost</i>	5
<i>Predmetna nadležnost</i>	6
DEO 2 PRAVO NA SUĐENJE U RAZUMNOM VREMENSKOM ROKU	7
A. VAŽEĆE DOMAĆE I MEĐUNARODNO PRAVO.....	7
B. NALAZI.....	8
1. <i>Uzroci kašnjenja vezani za organizaciju</i>	9
2. <i>Kašnjenja u samom sudskom postupku</i>	12
C. PRIVREMENI ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU KOSOVA	16
D. ZAKLJUČAK.....	16
DEO 3 PRAVO NA SUĐENJE PRED TRIBUNALOM OSNOVANOM PO ZAKONU	17
A. VAŽEĆE DOMAĆE I MEĐUNARODNO PRAVO	17
B. NALAZI.....	17
C. PRIVREMENI ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU KOSOVA	18
DEO 4 PRAVO NA SUĐENJE PRED NEPRISTRASNIM TRIBUNALOM	19
A. VAŽEĆE DOMAĆE I MEĐUNARODNO PRAVO	19
B. NALAZI.....	20
1. <i>Skraćeni postupak</i>	20
2. <i>Postupak protiv maloletnika</i>	21
3. <i>Obnovljeni postupak</i>	22
C. PRIVREMENI ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU KOSOVA	23
DEO 5 PRAVO NA JAVNO SUĐENJE	25
A. VAŽEĆE DOMAĆE I MEĐUNARODNO PRAVO.....	25
B. NALAZI.....	25
C. PRIVREMENI ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU KOSOVA	26
DEO 6 PRAVO NA UNAKRSNO ISPITIVANJE SVEDOKA	27
A. VAŽEĆE DOMAĆE I MEĐUNARODNO PRAVO.....	27
B. NALAZI.....	27
C. PRIVREMENI ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU KOSOVA	28
ZAKLJUČAK	29
PREPORUKE	30
ANEKS 1 SUDIJE OPŠTINSKIH SUDOVA	32
ANEKS 2 BROJ PREDMETA U SUDOVIMA	33
ANEKS 3 VRSTE PREDMETA	35
ANEKS 4 PREDMETI PROTIV MALOLETNIKA	37
ANEKS 5 BROJ ZAOSTALIH PREDMETA PO SUDIJI	38

REZIME

Rad opštinskih sudova ima ključni značaj za sprovođenje pravde i ustanovljenje vladavine prava na Kosovu. Trenutno na Kosovu postoje 24 opštinska suda koji rešavaju građanske parnice, maloletničku delinkvenciju i krivične predmete za koje je propisana maksimalna kazna do pet godina zatvora. Prema tome, opštinski sudovi igraju glavnu ulogu u rešavanju pravnih sporova u društvu te predstavljaju onaj nivo suda sa kojim se ljudi najčešće sreću. Rad opštinskih sudova zbog toga ima veliki uticaj na to kako javnost vidi pravosuđe u celini – njegovu pravičnost i efikasnost.

Na osnovu praćenja vođenja postupka u krivičnim predmetima, Misija OEBS na Kosovu je zapazila da sprovođenje pravde u opštinskim sudovima pati od niza nedostataka koji mogu negativno uticati na pravo optuženog na pravično suđenje. Ovaj izveštaj obrađuje pet glavnih aspekata prava na pravično suđenje, naime, pravo na postupak u okviru racionalnog vremena, pravo na suđenje pred sudom ustanovljenim po zakonu, pravo na nepristrasan sud, pravo na javno suđenje i pravo na unakrsno ispitivanje svedoka.

Prilikom identifikacije zakonodavnih, praktičnih i strukturnih problema koji utiču na napred navedena prava, Misija OEBS na Kosovu je dala nekoliko preporuka koje imaju za cilj da se unapredi opštinski pravosudni sistem, kako u pogledu pravičnosti tako i u pogledu efikasnosti. Nadležni organi vlasti se pozivaju da sprovedu ove izmene i da preduzmu sve neophodne korake da osiguraju pravilno sprovođenje pravde u opštinskim sudovima.

Stupanjem na snagu Privremenog zakona o krivičnom postupku na Kosovu¹, 6. aprila 2004., otkloniće se neki od nedostataka koji su pomenuti u ovom izveštaju. Međutim, većina problema ostaće i dalje prisutna, što znači da će njih u budućnosti morati da rešavaju nadležni organi.

¹ Uredba UNMIK 2003/26 o Privremenom zakonu o krivičnom postupku na Kosovu

DEO 1

UVOD

Ovaj Izveštaj pripremila je Sekcija za praćenje pravnog sistema (SPPS), koja je deo Odeljenja za ljudska prava i vladavinu prava Misije OEBS na Kosovu. OEBS je, u okviru Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNMIK), zadužena za izgradnju institucija.

Ovaj deo predviđen je da pruži kratki uvod u Izveštaj i da opiše institucionalni kontekst SPPS i ovog Odeljenja.

Mandat Sekcije za praćenje pravnog sistema

Rezolucija 1244 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija (RSB 1244) je dala ovlašćenje Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija da ustanovi međunarodno civilno pristustvo na Kosovu koje bi organizovalo privremenu upravu. Jedan od glavnih zadataka međunarodnog prisustva bila je *“zaštita i promovisanje ljudskih prava.”*²

Generalni sekretar Ujedinjenih nacija, u svom izveštaju Savetu bezbednosti Ujedinjenih nacija od 12. jula 1999. je vodeću ulogu u izgradnji institucija dodelio OEBS u okviru UNMIK i ukazao da bi jedan od zadataka Stuba za razvoj institucija (Stuba III) trebalo da obuhvati nadgledanje poštovanja ljudskih prava i razvoj domaćih sposobnosti u ovoj oblasti. On je takođe dao uputstva UNMIK da razvije koordinisane mehanizme kako bi se olakšalo nadgledanje poštovanja ljudskih prava i propisno funkcionisanje pravosudnog sistema:

“UNMIK će imati jezgro službenika za nadgledanje poštovanja ljudskih prava i savetnika koji će imati nesmetani pristup svim delovima Kosova kako bi istraživali zloupotrebe ljudskih prava i osigurali da se problemi zaštite i promovisanja ljudskih prava rešavaju u okviru ukupnih aktivnosti misije. Službenici za nadgledanje ljudskih prava će, preko zamenika Specijalnog predstavnika za razvoj institucija, izveštavati o svojim nalazima Specijalnog predstavnika. Nalazi službenika za nadgledanje ljudskih prava će se redovno objavljivati i dostavljati odgovarajućim telima Ujedinjenih nacija za ljudska prava, uz konsultacije sa Kancelarijom visokog komesara Ujedinjenih nacija za ljudska prava. UNMIK će stvoriti koordinisanu mogućnost izveštavanja i odgovora na probleme.” (stav 87)

U Sporazumu od 19. jula 1999. između podsekretara Ujedinjenih nacija za mirovne operacije i predstavnika predsedavajućeg OEBS navodi se da OEBS treba da razvije mehanizme koji će omogućiti da sudovi, administrativni tribunali i druge pravosudne strukture rade u skladu sa međunarodnim standardima koji se tiču krivičnog pravosuđa i ljudskih prava. U okviru OEBS, Odeljenje je odgovorno za nadgledanje i izveštaje o pravosudnom sistemu u vezi ljudskih prava i vladavine prava. Kao jedna od sekcija u Odeljenju, SPPS ima zadatak da prati predmete u krivičnompravnom sistemu, ocenjujući njihovo poštovanje međunarodnih standarda i izveštavajući o problemima koji izazivaju zabrinutost.³

Cilj i opseg Izveštaja

² Rezolucija 1244 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija od 12. juna 1999., stav 11/j.

³ Pravosudno cirkularno pismo (2001/15) izdato 6. juna 2001. potvrdilo je da službenici SPPS koji prate suđenja, osim u nekoliko izuzetnih slučajeva, imaju pristup svim sudskim postupcima i dokumentima. Ovo cirkularno pismo imalo je za cilj da razjasni mandat OEBS pravosudnim organima i da osigura da službenici koji prate suđenja imaju potpun uvid u sve faze krivičnog postupka.

Mandat Misije OEBS na Kosovu obuhvata nadgledanje pravosudnog sistema u celini. Iako je do današnjih dana ovo nadgledanje bilo koncentrisano na krivične predmete koji spadaju u nadležnost okružnih sudova, ustanovljenje vladavine prava i poštovanje ljudskih prava zahtevaju dobro funkcionisanje sudskog sistema na svim nivoima. Zbog toga je Misija OEBS na Kosovu počela isto tako da prati rad opštinskih sudova i pripremila je ovaj Izveštaj sa ciljem da pruži kompletniju sliku pravosudnog sistema.

Izveštaj identifikuje probleme i teškoće koji postoje na strukturnom nivou opštinskih sudova i ističe zabrinutost vezanu za pojedine predmete gde se u aktivnostima pravosuđa, njegovih administratora, ili organa za sprovođenje zakona ne poštuju standardi i garancije pravičnog suđenja ili ispravnog postupka. U Izveštaju su iznete preporuke kako da se rešavaju ovi problemi.

U Izveštaju su isto tako dati komentari na izmene koje se mogu očekivati posle stupanja na snagu novog Privremenog zakona o krivičnom postupku (Uredba UNMIK 2003/26 o Privremenom zakonu o krivičnom postupku Kosova), 6. aprila 2004. Uz pomoć novog zakona neki zakonodavni problemi će biti rešeni, dok će drugi, naročito strukturni problemi, ostati i dalje nerešeni.

U Izveštaju se nije nastojalo dati iscrpnu listu teškoća sa kojima se suočavaju opštinski sudovi, već da se izlože neki najznačajniji problemi koji utiču na sprovođenje pravde i poštovanje ljudskih prava.

Sudovi

U Okružnom sudu u Gnjilanu/Gjilan 18. januara 2000. svečanu zakletvu je položilo 36 sudija i 4 javna tužioca za gnjilanski region. Tokom sledećih šest nedelja slične ceremonije održane su u ostala četiri kosovska regiona, što je označilo početak obnove krivičnog pravosuđa na Kosovu.

1. Struktura i teritorijalna nadležnost sudova

Trenutno na Kosovu postoje 24 opštinska suda, a svaki pokriva teritoriju jedne ili više opština.⁴ U najskorije vreme otvoreni su opštinski sudovi u Leposaviću/Leposaviq i Zubinom Potoku.⁵ Dok je Opštinski sud u Leposaviću/Leposaviq završio svoj prvi krivični predmet u 2003., dotle sud u Zubinom Potoku tek treba da okonča krivične predmete.

Na Kosovu postoji pet okružnih sudova, u svakom regionu po jedan. Ovi sudovi predstavljaju drugu instancu za predmete koje obrađuju opštinski sudovi, tako da svaki od njih pokriva nadležnost četiri, pet ili šest opštinskih sudova.⁶ U daljem tekstu navedeni su okružni i opštinski sudovi:

⁴ Treba pored toga primetiti da je u Štrpcu/Shtërpçë januara 2003. otvoreno posebno odeljenje Opštinskog suda u Uroševcu/Ferizaj u skladu sa Administrativnim uputstvom br. 2002/24 za sprovođenje Uredbe UNMIK br. 1999/1 o ovlašćenjima Privremene uprave na Kosovu. Ovaj sud je svoje prvo suđenje u krivičnom postupku održao u novembru 2003.

⁵ U Leposaviću/Leposaviq i Zubinom Potoku ranije su postojale paralelne sudske strukture, vidi izveštaj Misije OEBS na Kosovu "Paralelne strukture na Kosovu", oktobar 2003., str.16.

⁶ Član 35 Zakona o redovnim sudovima, Službeni list SAP Kosova (SL. SAPK) br. 21/78, 49/79, 44/82, 44/84, 18/87, 14/88 i 2/89.

Okružni sud Priština/Prishtinë

Opštinski sud Uroševac/Ferizaj
(Odeljenje u Štrpcu/Shterpce)
Opštinski sud Glogovac/Gllgovc
Opštinski sud Lipljan/Lipjan
Opštinski sud Priština/Prishtinë
Opštinski sud Podujevo/Podujevë
Opštinski sud Kačanik/Kaçanik

Okružni sud Gnjilane/Gjilan

Opštinski sud Gnjilane/Gjilan
Opštinski sud Kamenica/Kamenicë
Opštinski sud Vitina/Viti

Okružni sud Peć/Pejë

Opštinski sud Dečani/Deçan
Opštinski sud Đakovica/Gjakovë
Opštinski sud Istok/Istog
Opštinski sud Klina/Klinë
Opštinski sud Peć/Pejë

Okružni sud Prizren

Opštinski sud Dragaš/Dragash
Opštinski sud Mališevo/Malishevë
Opštinski sud Prizren
Opštinski sud Orahovac/Rahovec
Opštinski sud Suva Reka/Suharekë

Okružni sud Mitrovica/Mitrovicë

Opštinski sud Leposavić/Leposaviq
Opštinski sud Mitrovica/Mitrovicë
Opštinski sud Srbica/Skenderaj
Opštinski sud Vučitrn/Vushtrri
Opštinski sud Zubin Potok

Treća i poslednja sudska instanca, sa teritorijalnom nadležnošću za celu teritoriju Kosova, jeste Vrhovni sud Kosova.⁷

2. Predmetna nadležnost

Opštinski sudovi nadležni su da presuđuju u krivičnim predmetima koji nose maksimalnu kaznu do pet godina zatvora. Pored toga, sudovi presuđuju u predmetima koji se odnose na tešku krađu, teža dela protiv bezbednosti saobraćaja, sporove vezane za imovinska pitanja, radne odnose, starateljstvo nad decom, nasleđe, izvršenje i sve slučajeve za koje je nadležan da sudi sudija kao pojedinac.⁸ U Privremenom zakonu o krivičnom postupku nadležnost opštinskih sudova uređena je u članovima 21 i 23. Prema ovim odredbama, opštinski sudovi imaju nadležnost da u prvoj instanci presuđuju u krivičnim delima koja se kažnjavaju novčanom kaznom ili kaznom zatvora u trajanju do pet godina, ukoliko oni ne spadaju u nadležnost okružnih sudova. Nisu posebno pomenuta nikakva konkretna krivična dela.

⁷ Pored opštinskih, okružnih i Vrhovnog suda koji su napred pomenuti, postoje i sudovi za prekršaje. Trenutno postoji 25 opštinskih sudova za prekršaje, od kojih svaki pokriva jednu ili više opština. Predmete iz ovih sudova na koje se uloži žalba rešava Viši sud za prekršaje, koji se nalazi u Prištini/Prishtinë. Vidi član 39 Zakona o prekršajima, Službeni list SAPK br. 23/79, 44/84, 18/87, 9/88 i 21/88.

⁸ Član 26 Zakona o redovnim sudovima, sa amandmanima.

DEO 2

PRAVO NA SUĐENJE U RAZUMNOM VREMENSKOM ROKU

Nemogućnost pravosudnog sistema da obradi predmete u razumnom vremenskom roku može ometati propisno sprovođenje pravde i, u krivičnim predmetima, imati negativne efekte na pravo optuženog lica da mu se sudi u okviru racionalnog vremena.

Ovaj deo obrađuje problem kašnjenja u opštinskim sudovima i moguće uzroke za to. Pošto broj predmeta u celini, kako građanskih tako i krivičnih, utiče na sposobnost sudova da obrade krivične predmete u okviru racionalnog vremena, to će statistika u ovom delu obuhvatiti i građanske predmete.

A. Važeće domaće i međunarodno pravo

Svako optuženo lice ima pravo da mu se sudi u okviru racionalnog vremena.⁹ Ovo pravo posebno je važno u slučajevima kada se to lice nalazi u pritvoru. Treba istaći da je blagovremeno i brzo suđenje u interesu kako stranaka tako i suda, jer duža kašnjenja prouzrokuju pravnu neizvesnost, dovode do neefikasnog korišćenja sudskih sredstava i utiču na sposobnost suda da utvrdi istinu.

Vreme koje se uzima u obzir prilikom određivanja da li je neki krivični predmet pretrepo nepotrebna odlaganja počinje da teče onda kada lice postane predmet optužbe i završava se kada presuda postane konačna. Međutim, nije utvrđen tačan vremenski period za koji se može reći da predstavlja neopravdano kašnjenje. Prilikom utvrđivanja da li je bilo neopravdanog kašnjenja moraju se uzeti u obzir specifične okolnosti kao što su kompleksnost slučaja, kao i ponašanje optuženog, vlasti i suda.¹⁰

Pravo lica da mu se sudi u okviru racionalnog vremena izričito je zaštićeno u važećem zakonu.¹¹ Zakon postavlja posebne vremenske granice kojima su uređeni rokovi tokom raznih faza postupka.¹² Na primer, važeći zakon propisuje da glavni pretres treba da se zakaže u roku od dva meseca od trenutka podizanja optužnice ili, ako optužnica bude osporena, onda što je pre moguće.¹³ Štaviše, kada glavni pretres počne, on se može odložiti samo u skladu sa izvesnim utvrđenim uslovima i odlaganje ne treba da traje duže od mesec dana (u suprotnom glavni pretres se mora pokrenuti iznova).¹⁴

Da bi se osiguralo prisustvo optuženog lica¹⁵ i svedoka¹⁶ tokom suđenja, važeći zakon dozvoljava sudu da preduzme izvesne mere. Ove mere obuhvataju mogućnost izdavanja naloga za privođenje optuženog ili svedoka pred sud uz pratnju policije.¹⁷

⁹ Član 14(3)(c) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i član 6(1) Evropske konvencije o ljudskim pravima (Evropska konvencija).

¹⁰ *König protiv Savezne Republike Nemačke*, Evropski sud za ljudska prava, 28. jun 1978., stav 99.

¹¹ Član 14 i 292(2) Zakona o krivičnom postupku SRJ, Službeni list SFRJ, br. 26/86 (ZKP SRJ).

¹² Član 174(2), 279(2) i 356(1) ZKP SRJ.

¹³ Član 279 ZKP SRJ. Ukoliko se glavni pretres ne zakaže u okviru ovog roka, predsedavajući sudija dužan je da izvesti o tome predsednika suda, koji ima konačnu odgovornost da se pobrine da se preduzmu neophodne mere i utvrdi novi datum suđenja.

¹⁴ Član 305(3) ZKP SRJ.

¹⁵ Mere koje sud može preduzeti da obezbedi prisustvo optuženog lica tokom suđenja su: pozivanje optuženog, izdavanje naloga da ga privede policija, zahtev da se optuženi izjasni o krivici, oslobađanje optuženog uz kauciju i, ako postoji mogućnost da optuženo lice pobjegne od pravde, stavljanje u pritvor (član 183 – 191 ZKP SRJ).

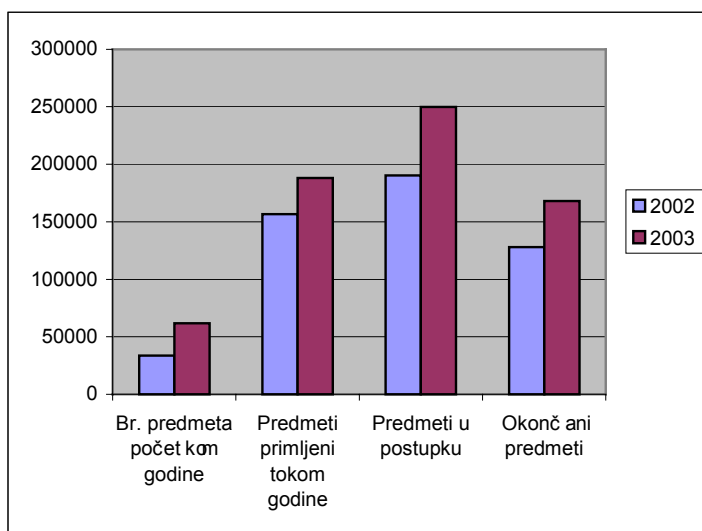
¹⁶ U vezi obaveze svedoka da se pojavi pred sudom tokom glavnog pretresa vidi član 303 ZKP SRJ. Slične mere mogu se preduzeti radi osiguranja prisustva svedoka tokom istražne faze, vidi član 230 i 237 ZKP SRJ.

B. Nalazi

Tokom praćenja rada opštinskih sudova zapaženo je da je glavni problem u sprovođenju pravde nesposobnost sudova da obrade veliki broj podnetih predmeta, što dovodi do kašnjenja. Na primer, statistički podaci pokazuju da, u krivičnim predmetima, od 2894 predmeta koji su okončani tokom prve polovine 2003., 56% je završeno u roku od šest meseci od određivanja predsedavajućeg sudije; a za 27% predmeta trebalo je više od dvanaest meseci da se okončaju.¹⁸

Mnogi krivični predmeti na kojima su radili opštinski sudovi odnose se na lakša krivična dela koja se mogu obrađivati ekspeditivno. Međutim, često dolazi do kašnjenja i odlaganja u ovim slučajevima, što dovodi do situacija u kojima se ne poštuje pravo optuženog lica da mu se sudi u okviru racionalnog vremena.

Izgleda da u većini opštinskih sudova ima sve više zaostalih predmeta. U 2003. bilo je 249695 građanskih i krivičnih predmeta u postupku pred opštinskim sudovima; od ovih je 187982 predmeta podneto sudu tokom iste godine, dok je 61713 preneto iz prethodnih godina. Tokom 2003., sudovi su okončali 167795 predmeta. Ovi statistički podaci pokazuju da je manje predmeta okončano nego što je pokrenuto tokom 2003., što je dovelo do porasta broja zaostalih predmeta, i prenošenja još većeg broja predmeta u 2004¹⁹ (vidi sliku dole).

¹⁷ Član 184 i 303 ZKP SRJ.

¹⁸ Preuzeto od Odeljenja za sudsku administraciju, Ministarstva za javne službe.

¹⁹ Tokom 2002., u postupku je bilo 190083 predmeta; tokom iste godine sudovi su okončali 127913 predmeta. Od ovih, 33538 predmeta su preneti iz 2001., dok je 156545 podneto sudu tokom ove godine. Razlika između broja prenetih predmeta iz 2001. u 2002. i broja predmeta prenetih iz 2003. u 2004. pokazuje da je za dve godine ukupan broj zaostalih predmeta u opštinskim sudovima porastao za 143%.

1. Uzroci kašnjenja vezani za organizaciju

Kašnjenja delimično prouzrokuju organizacioni aspekti u sistemu opštinskih sudova. U ovom delu nastojaćemo da identifikujemo ove organizacione probleme i utvrdimo koje efekte oni mogu imati na pravo na pravično suđenje.

i. Broj sudija u opštinskim sudovima

Prvi faktor koji treba razmotriti je broj i razmeštaj sudija. Mnogi od intervjuisanih sudija izjavili su da je razlog za kašnjenje predmeta nedovoljan broj sudija. U poređenju sa 1989.,²⁰ došlo je do ukupnog smanjenja broja sudija za 21% - od 209 u 1989.²¹ na 165 u 2003²² (vidi dole; i tabelu 1, Aneks 1).

Broj sudija 1989. i 2003.

broj sudijskih pozicija 1989.	broj pozicija 2003.	broj zaposlenih sudija 2003.
209	165	128

Kada se razmatra tekući broj zaposlenih sudija, mora se isto tako imati u vidu i broj upražnjenih mesta. U 2003., bilo je upražnjeno 37 sudijskih mesta, što znači da je stvarni broj sudija koji rade bio 128.²³ Sa približno jednom petinom upražnjenih mesta, neminovno se povećava radno opterećenje za sudije.

Imenovanje sudija na upražnjena mesta svakako bi pomoglo da sudovi rasterete svoje zaostale predmete. Međutim, kao što se u daljem tekstu može videti, veća efikasnost može se ostvariti čak i sa sadašnjim brojem i razmeštajem sudija.

ii. Efikasnost sudova

Broj predmeta po sudu

Pregled broja predmeta po sudu osvetljava relativnu efikasnost raznih opštinskih sudova. Deljenjem broja okončanih predmeta sa brojem primljenih u svakom sudu dobija se dobra ocena sposobnosti suda da rešava dati broj predmeta (vidi tabele 2 i 3, Aneks 2).

²⁰ U 1989. Miloševićev režim je ukinuo Kosovu autonomni status u okviru Republike Srbije i kao posledica toga mnoge sudije i tužioci kosovski Albanci napustili su pravosuđe.

²¹ Godišnji izveštaj o radu sudova 1989., koji objavljuje Pokrajinski sekretarijat za pravosuđe i opštu administraciju. Prema Odeljenju za pravosudnu administraciju Ministarstva javnih službi, međutim, samo 185 sudija je bilo zaposleno 1989., dok je 24 pozicija bilo prazno.

²² Preuzeto od Sektora za profesionalno usavršavanje, Odeljenja za pravosuđe. Treba pomenuti da se smanjenje broja sudija desilo širom Kosova, imajući u vidu promene u broju stanovnika posle rata u nekim opštinama (broj stanovnika koji je iznet u Izveštaju bazira se na proceni koja je urađena na osnovu opštinskih profila koje je uradila Misija OEBS na Kosovu). Međutim, ovde postoji nekoliko izuzetaka: Opštinski sud u Prištini/Prishtinë imao je 32 sudija u 1989., a trenutno ima samo 28 sudija, uprkos činjenici da se prema procenama stanovništvo Prištine/Prishtinë udvostručilo posle rata (procenjuje se da je Priština/Prishtinë imala 225388 stanovnika 1998., a 564800 u 2002). Ostali opštinski sudovi u kojima je zabeleženo srazmerno veliko smanjenje broja sudija jesu Opštinski sud u Mitrovici/Mitrovicë, sa smanjenjem od 47%, i Opštinski sudovi u Prizrenu i Suvoj Reci/Suharekë, sa smanjenjem od 38% u svakom.

²³ Preuzeto od Odeljenja za sudsku administraciju, Ministarstvo za javne službe. Međutim, treba primetiti da prema Kosovskom veću za sudije i tužioce, zbog različitog načina procene brojeva, u 2003. je bilo zaposleno 137 opštinskih sudija, a 28 pozicija je bilo prazno. Ove cifre, iako različite, ne utiču na zaključke Izveštaja.

Broj primljenih i okončanih predmeta jako varira od suda do suda. S jedne strane, najveći broj predmeta u postupku može se naći u Opštinskom sudu u Prištini/Prishtinë (koji je imao 44459 predmeta u 2003), i u Opštinskom sudu u Peći/Pejë (koji je imao 35864 predmeta u 2003). Naime, ovi sudovi su isto tako imali komparativno slabiji kapacitet da se nose sa svojim zaostalim predmetima i spadaju u grupu od devet sudova sa kapacitetom manjim od 90%. Osim ova dva suda, ova grupa isto tako obuhvata sve ostale opštinske sudove koji se nalaze u regionalnim centrima.²⁴ S druge strane, osam sudova je imalo izuzetno visok kapacitet i okončalo je 98% ili više od podnetih predmeta, uključujući tu četiri suda koja su okončala više predmeta nego što su primila tokom ovog perioda (vidi tabelu 3, Aneks 2).

Tokom 2002, najveći broj predmeta opet je mogao da se nađe u Opštinskom sudu u Peći/Pejë (sa 34266 predmeta) i u Opštinskom sudu u Prištini/Prishtinë (sa 28021 predmeta). Naime, u 2002., ovi sudovi su imali srazmerno najmanji kapacitet za rešavanje svojih predmeta. U Peći/Pejë je Opštinski sud okončao samo 66% predmeta primljenih tokom 2002., dok je u Prištini/Prishtinë ovo iznosilo 68%. Nasuprot njima, šest manjih sudova je uspelo da obradi 97% ili više predmeta primljenih u 2002. Od ovih, dva suda su okončala 100% primljenih predmeta (vidi tabelu 2, Aneks 2).

Dakle, kapacitet suda da obradi predmete onom brzinom kojom su podneti veoma varira između raznih opština, od 66% do 100% u 2002. Statistički podaci za 2003. pokazuju opšte poboljšanje kapaciteta sudova (sa prosekom od 82% u 2002., do 89% u 2003).

Broj predmeta po sudiji

Da bi se ocenila efikasnost pojedinih sudova važno je da se uzme u obzir prosečan broj predmeta po sudiji. Međutim, pošto razne vrste predmeta zahtevaju znatno drugačiji obim rada, u ovom uporednom pregledu dati su samo kompleksniji predmeti. Kompleksnim predmetima smatraju se istrage, krivični predmeti, maloletnički predmeti, građanski predmeti, nasleđe i vanparnični predmeti²⁵ (vidi tabele 8 i 9, Aneks 5).

Postoje velike razlike u broju predmeta koje su obradile sudije u raznim regionima, kako u smislu broja predmeta tako u smislu kompleksnosti. Što se tiče broja predmeta u 2003., na jednoj strani, sedam sudova je primilo preko 300 predmeta po sudiji; dok je na drugoj strani sedam sudova primilo manje od 150 predmeta po sudiji. Broj predmeta je varirao od 62,8 predmeta po sudiji u Opštinskom sudu u Dragašu/Dragash, 398,3 u Opštinskom sudu u Gnjilanu/Gjilan do 424,3 u Opštinskom sudu u Đakovici/Gjakovë.²⁶

Što se tiče broja okončanih predmeta u 2003., na jednoj strani četiri suda su okončala 250 ili više predmeta po sudiji; dok je na drugoj osam sudova okončalo manje od 150 predmeta po sudiji.²⁷

Dakle, izgleda da postoji velika razlika u broju kompleksnih predmeta koji se dodeljuju sudijama u raznim sudovima. Ovo bi se moglo rešiti drugačijim razmeštajem sudija. Misija

²⁴ To jest, Opštinski sudovi u Gnjilanu/Gjilan, Prizrenu i Mitrovici/Mitrovicë. Preostala četiri suda sa kapacitetom ispod 90% su Opštinski sudovi u Đakovici/Gjakovë, Istoku/Istog, Uroševcu/Ferizaj i Kačaniku/Kaçanik. Opštinski sudovi u Leposaviću/Leposaviq i Zubinom Potoku nisu uključeni u ovaj uporedni pregled.

²⁵ Podelu na kompleksne i nekompleksne predmete izvršilo je Ministarstvo za javne službe, Odeljenje za sudsku administraciju, u svom statističkom pregledu.

²⁶ Relativna efikasnost Opštinskih sudova u Dragašu/Dragash, Gnjilanu/Gjilan i Đakovici/Gjakovë za 2003. Iznosila je 104%, 75%, odnosno 52%.

²⁷ Statistički trendovi iz 2002. izgleda da su slični. Visoke i niske cifre mogu se naći u Opštinskom sudu u Dragašu/Dragash, sa 69,6 i 68,4 okončanih predmeta po sudiji, a u Đakovici/Gjakovë taj broj iznosi 595,6 i 319 okončanih predmeta po sudiji.

OEBS na Kosovu ranije je pisala o neravnomerno raspodeljenom broju predmeta opštinskim sudijama i preporučila da se postavljenje sudija preispita u skladu sa prosečnim brojem predmeta, uzimajući u obzir postojeći broj zaostalih predmeta u datom sudu.²⁸

Isto tako, izgleda da postoji znatna razlika u broju okončanih kompleksnih predmeta po sudiji u raznim sudovima. Prema tome, treba utvrditi “uspešnu praksu” i primeniti je u svim sudovima i za sve sudije.

iii. Izvršenje predmeta

Opštinski sudovi su ukupno primili 187982 predmeta tokom 2003. Od ovih, 16068 predstavljaju izvršenje u građanskim parnicama, što predstavlja drugu najveću kategoriju predmeta, posle kategorije “ostali predmeti.”²⁹

Izvršenja su sudska rešenja koja imaju za cilj obezbeđenje krivične ili građanske sankcije. Postoje predmeti koji treba brzo da se obrade, pošto su to po prirodi stvari upravni predmeti i nije potrebna detaljna procena činjenica (vidi tabelu 4, Aneks 3). Međutim, provera broja okončanih predmeta u 2002. u odnosu na broj primljenih predmeta pokazuje da su opštinski sudovi okončali samo 17% primljenih predmeta o izvršenju te godine. U 2003., opštinski sudovi su okončali znatno veći broj primljenih predmeta o izvršenju, naime 48% građanskih predmeta i 58% krivičnih.

Tako, uprkos poboljšanju u odnosu na 2002., procenat okončanih izvršenja i dalje je ostao nizak tokom cele 2003. Ovo može da predstavlja jedan od glavnih izvora sve većeg broja zaostalih predmeta u sudovima.

iv. Maloletnički predmeti

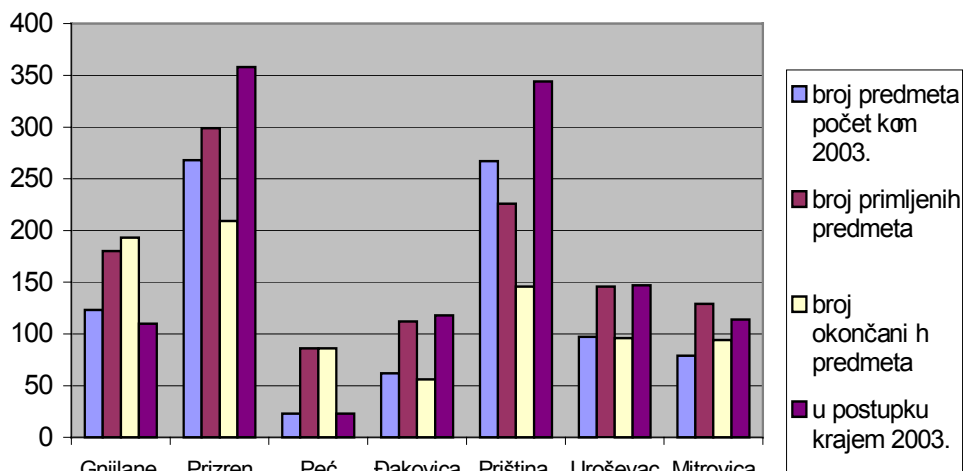
Predmete u koje su umešani maloletni prekršioc, tj. prekršioc ispod 18 godina starosti u vreme izvršenja krivičnog dela, prvostepeno rešavaju opštinski sudovi. Propisan je poseban sudski postupak za rešavanje slučajeva maloletničke delinkvencije i u ovom postupku predsedavajući sudija je tzv. sudija za maloletnike.³⁰ Postoji sedam opštinskih sudova koji se bave maloletničkim predmetima, sa po jednim sudijom za maloletnike u svakom sudu (vidi donju shemu i Aneks 4).

²⁸ Vidi treći pregled sistema krivičnog pravosuđa pod naslovom “Pregled krivičnog pravosuđa na Kosovu”, oktobar 2001., na strani 69.

²⁹ Kategorija “ostali predmeti”, koja obuhvata predmete kao što su overa ugovora, overa potpisa, itd., obuhvatala je 131487 primljenih predmeta tokom 2003.

³⁰ Član 452-492 ZKP SRJ.

Maloletnič ki predmet i u 200 3

Može se zapaziti da i broj primljenih i okončanih predmeta veoma varira među sudovima za maloletnike. Tokom 2003., Opštinski sud u Prizrenu primio je 299 predmeta, više od tri puta više predmeta vezanih za maloletničku delinkvenciju od Opštinskog suda u Peći/Pejë, koji je primio samo 89 predmeta. Slična odstupanja mogu se zapaziti i tokom 2002., kada je Opštinski sud u Prizrenu imao 231 predmet, dok je Opštinski sud u Đakovici/Gjakovë primio samo 67 predmeta. U globalu, broj primljenih maloletničkih predmeta povećao se sa 995 u 2002. na 1178 u 2003. (vidi tabelu 6 i 7, Aneks 4).

Slično odstupanje može se zapaziti i u broju okončanih predmeta. Opštinski sud u Prizrenu okončao je 209 predmeta, tri puta više od Opštinskog suda u Đakovici/Gjakovë, koji je okončao 56 predmeta.

Broj okončanih maloletničkih predmeta zaslužuje posebnu pažnju, pošto su samo četiri suda okončala približno polovinu, ili malo manje, od broja primljenih maloletničkih predmeta tokom 2002. Ovo izaziva zabrinutost jer se ovim predmetima mora posvetiti posebna pažnja kako bi se rešavali na brz način i tako smanjio negativan uticaj koji postupak može imati na maloletnike. U 2003., broj okončanih predmeta povećao se kako u relativnom tako i u apsolutnom smislu. Međutim, pošto se broj primljenih predmeta još više povećao, to je broj zaostalih predmeta koji su preneti u 2004. još uvek veći od broja predmeta koji su preneti iz 2002. (vidi tabelu 7, aneks 4).

2. Kašnjenja u samom sudskom postupku

i. Nepoštovanje važećih vremenskih rokova

Misija OEBS na Kosovu ranije je izveštavala o nedostatku koordinacije i upravljanja rasporedom predmeta na nivou okružnih sudova.³¹ Praćenje rada opštinskih sudova je pokazalo slične probleme koji prouzrokuju dugotrajna kašnjenja.

Opšte je pravilo da se datum prvog zasedanja glavnog pretresa zakaže u roku od dva meseca od podizanja optužnice.³² Misija OEBS na Kosovu pratila je brojne predmete u kojima je ovaj vremenski rok bio znatno prekoračen. U daljem tekstu izneto je nekoliko primera:

U jednom predmetu pred Opštinskim sudom u Peći/Pejë, optužnica je pokrenuta maja 2002, ali datum glavnog pretresa nije zakazan sve do juna 2003., 13 meseci kasnije. Kada je glavni pretres konačno zakazan u ovom prilično očiglednom predmetu, trajao je samo pola sata. Pretres je održan 25. juna 2003. i utvrđeno je da je optuženi kriv po

³¹ Misija OEBS na Kosovu, Odeljenje za ljudska prava i vladavinu prava, Izveštaj br. 9, O administraciji pravosuđa, mart 2002.

³² Član 279 ZKP SRJ.

optužnici za nezakonitu trgovinu te je kažnjen sa šest meseci zatvora, uslovno na godinu dana.

U drugom predmetu pred Opštinskim sudom u Peći/Pejë, u kome je optuženi bio optužen za falsifikovanje dokumenata, desio se sličan problem. Optužnica je podignuta januara 2002., ali je datum prve sednice zakazan tek 20. juna 2003., 18 meseci kasnije. Kada je pozvan na glavni pretres, optuženi se nije pojavio pred sudom i došlo je dodatnog kašnjenja jer je sud odredio da optuženog privede policija.

U jednom drugom predmetu po optužbi za falsifikovanje pred Opštinskim sudom u Kačaniku/Kaçanik, optužnica je podignuta januara 2002., međutim, datum glavnog pretresa zakazan je tek jula 2003., odnosno 17 meseci kasnije.

U predmetu pred Opštinskim sudom u Gnjilanu/Gjilan, jedan čovek je bio optužen za falsifikovanje dokumenata. Optužnica je podignuta septembra 2000., ali je prvi poziv izdat tek sredinom oktobra 2001. Predsedavajući sudija je izdao nalog za hapšenje optuženog tek juna 2003.

Misija OEBS na Kosovu pratila je brojne druge predmete u kojima je bilo sličnih kašnjenja. Opseg posmatranih predmeta ukazuje na obrazac nepoštovanja utvrđenih vremenskih rokova. Neopravdana kašnjenja ovakvih razmera mogu dovesti do povreda prava optuženog da mu se sudi u okviru racionalnog vremena.

ii. Obezbeđenje prisustva optuženog i svedoka na sudu

Jedan od glavnih razloga za kašnjenje u krivičnim predmetima su teškoće na koje se nailazi prilikom obezbeđenja prisustva optuženog, svedoka i oštećene strane na suđenju. Od onih predmeta koje je Misija OEBS pratila a koji su bili odloženi, više od jedne trećine bilo je odloženo zbog odsustva optuženog, tužioca ili svedoka. U većini ovih slučajeva upravo je optuženi bio odsutan; u nekim slučajevima odlaganje je vršeno čak do dvanaest puta pre nego što je obezbeđeno njegovo prisustvo na sudu.

Dva ovakva primera nađena su u Opštinskom sudu u Prištini/Pristinë. U prvom slučaju, optuženi je bio okrivljen da je izvršio krivično delo prouzrokovanja opšte opasnosti decembra 2000. Optužnica je podignuta 7. februara 2001., međutim, 30. juna 2003., pošto je sudski pozvan sedam puta, optuženi se još nije pojavio pred sudom.

U drugom slučaju, tri lica su optužena da su u svađi pretila drugom licu opasnim oruđem i nezakonito posedovala oružje i eksplozivne naprave. Desetog jula 2003. ovaj predmet je odložen po peti put zbog nedolaska optuženog. Krajem 2003., oba predmeta u sudu u Prištini/Prishtinë još uvek nisu rešena i nisu preduzete nikakve mere od jula 2003.

U tri predmeta pred Opštinskim sudom u Kačaniku/Kaçanik lica su bila optužena za krađu šumskog drveta i sudski pozvana osam, devet odnosno trinaest puta. Predsedavajući sudija je konačno odlučio da izda nalog da ova lica privede policija. U sva tri slučaja je došlo do ozbiljnog kašnjenja.

Izgleda da postoje višestruki problemi sa sistemom pozivanja.³³ Prvi problem za sud je da utvrdi tačnu adresu. Često se dešava da podaci navedeni u spisima predmeta ne daju tačne

³³ Dostavljanje poziva u manjinskim sredinama predstavlja posebne probleme. I u Gnjilanu/Gjilan i u Mitrovici/Mitrovicë predsednici opštinskih sudova izjavili su da sudski pozivari ne dostavljaju pozive u ove oblasti zbog bezbednosne situacije. U Gnjilanu/Gjilan pozivi se zbog toga dostavljaju preko pošte

podatke o tome gde optuženo lice ili svedok stanuju. Ali čak i kada se utvrdi tačna adresa, postoje problemi da se nađe data lokacija. Tokom proteklih godina nazivi ulica su promenjeni, naselja su se izmenila, itd., što otežava posao i pozivarima i policiji da nađu pravu adresu. Vreme koje se provede u pokušajima da se nađu svedoci i optuženi zahteva puno uložnog napora i vremena, kako od strane sudova tako i od strane policije. U okviru policije, to je Regionalna služba za sudske naloge, koja obično ima zadatak da uručuje sudske naloge o hapšenju.³⁴

Da bi se rešio ovaj problem neke opštinske sudije i predstavnici Regionalne službe za sudske naloge su predložili da se adresa upiše u lične karte svakog lica. Pošto se u spisima predmeta obično nalazi i kopija lične karte optuženog ili svedoka, to bi olakšalo sudu da nađe dotično lice.

Drugi način da se poboljša sposobnost sudova da pronađu i lociraju ljude bila bi bolja saradnja sa matičnom službom građana.³⁵ Administrativno uputstvo br. 2002/16³⁶ utvrđuje postupak za sudske organe UNMIK da zahtevaju obelodanjivanje ličnih podataka iz matične knjige građana. Ovo Uputstvo propisuje da zahtev treba da se dostavi preko direktora Odeljenja za pravosuđe i da se uputi Direkciji za administrativne poslove.³⁷ U praksi, kada se dobije ovlašćenje, potrebno je samo oko pet minuta da se obavi pretraživanje.³⁸ Međutim, većina sudija opštinskih sudova i policija ne znaju za ovu mogućnost dobijanja nečije adrese. Štaviše, ustanovljeni postupak, iako jasno dozvoljava da sudovi podnose ovakve zahteve, čini se da nije predviđen da se po njemu obradi veliki broj zahteva.

iii. Izostanak tužioca

Drugi uzrok kašnjenja je izostanak tužioca na suđenju. Po ustaljenom krivičnom postupku, sud je obavezan da odloži suđenje u slučaju odsustva tužioca.³⁹ Praćeno je nekoliko pretresa na kojima je tužilac bio odsutan.

Suđenje koje je zakazano za 1. jul 2003. pred Opštinskim sudom u Glogovcu/Glogovc, na kome su optužena četiri lica za krivična dela prikrivanja u vezi sa teškom krađom, odloženo je zbog odsustva tužioca. Predsedavajući sudija nije naveo razloge zbog kojih tužilac nije prisustvovao suđenju.

Na suđenju održanom 27. juna 2003. pred Opštinskim sudom u Gnjljanu/Gjilan, na kome su optužena dva lica zbog ometanja službenog lica u obavljanju dužnosti, tužilac je napustio pretres da bi odgovorio na hitan poziv. Zbog odsustva tužioca pretres je prekinut i odložen do neodređenog datuma.

Zapaženi su i brojni drugi slični slučajevi. Jedan od razloga za nedostatak koordinacije između sudova i tužilaštva mogla bi da bude činjenica što se tužioci za opštinski sud određuju

u oblastima koje naseljava većinsko stanovništvo kosovskih Srba. U Mitrovici/Mitrovicë sud je sklopio sporazum sa policijom da oni dostavljaju sve pozive koji su upućeni u severni deo opštine.

³⁴ Pošto ova jedinica nije prisutna u svim regionima, sudovi se isto tako mogu direktno obratiti lokalnoj policijskoj stanici za izvršenje naloga o hapšenju optuženog i svedoka koji se nisu odazvali na sudske pozive.

³⁵ Matična služba građana osnovana je u skladu sa Uredbom UNMIK br. 2000/13 o Centralnoj matičnoj službi građana. Matična služba sadrži podatke o stanovnicima Kosova, kao što su ime, prezime, datum rođenja, mesto rođenja, sadašnja adresa i podaci o roditeljima (ako su dostupni). Lice koje je upisano u matičnu knjigu dobija broj lične karte.

³⁶ Administrativno uputstvo br. 2002/16 za sprovođenje Uredbe UNMIK br. 2000/13 sa amandmanima u Administrativnom uputstvu br. 2003/19.

³⁷ Vidi član 3.3 i 3.4 Administrativnog uputstva br. 2002/16.

³⁸ Prema rečima zamenika Matične službe građana.

³⁹ Član 299 ZKP SRJ.

iz regionalnog centra, a ne iz odgovarajućeg opštinskog suda u kome rade.⁴⁰ Nekoliko predsednika sudova izjavilo je da bi tužioci trebalo da budu neposredno određeni da rade u datom opštinskom sudu, a ne da putuju širom regiona. Ovakva izmena verovatno bi poboljšala kooordinaciju između sudova i tužilaštva. Ovo može imati poseban značaj kada tužioci preuzmu svoje nove dužnosti u skladu sa Privremenim zakonom o krivičnom postupku.⁴¹

iv. Nedostatak sudija u Zubinom Potoku i Leposaviću/Leposaviq

Iako je većina opštinskih sudova bila ustanovljena 2000., to nije bio slučaj sa izvesnim opštinama u severnim delovima mitrovačkog regiona.⁴² Međutim, posle zajedničke deklaracije Ministarstva pravde Republike Srbije i zamenika Specijalnog predstavnika Generalnog sekretara za policiju i pravosuđe UNMIK jula 2002., UNMIK je odlučila da otvori dva opštinska suda u mitrovačkom regionu, jedan u Zubinom Potoku i drugi u Leposaviću/Leposaviq.⁴³ Ovi sudovi osnovani su januara 2003.

U početku, prilikom osnivanja sudova, jedan sudija je postavljen u opštinskom sudu u Zubinom Potoku, a troje sudija u opštinskom sudu u Leposaviću/Leposaviq. Međutim, tokom dugog perioda samo jedan profesionalni sudija je radio u sudu u Leposaviću/Leposaviq. Krajem 2003. drugi sudija je počela da radi, a treći sudija preuzeo je svoje dužnosti početkom 2004. Do sada nije određen nijedan porotnik da radi u ovim sudovima. Nedostatak sudija prouzrokovao je kašnjenja u obradi predmeta u oba suda.

Od kada su ovi sudovi ustanovljeni, oni su preuzeli predmete iz Okružnog suda u Mitrovici/Mitrovicë koji spadaju u njihovu teritorijalnu nadležnost. Krajem 2003. Opštinski sud u Leposaviću/Leposaviq primio je 74 krivična predmeta koji su bili spremni za suđenje i 62 predmeta pod istragom. Međutim, tek pošto je treći sudija stupio na dužnost, početkom 2004., sud je dobio mogućnost da radi na svim ovim predmetima. Za sada sud može da vrši istrage i da se bavi onim krivičnim predmetima koje može da rešava samo jedan sudija.

Opštinski sud u Zubinom Potoku primio je 56 predmeta iz Okružnog suda u Mitrovici/Mitrovicë juna 2003. i kontinuirano dobija nove predmete od tužioca. Do sada je sud bio u stanju da okonča neke istrage, međutim, ne može da održava suđenja zbog nedostatka profesionalnih sudija i porotnika.

Nedostatak profesionalnih sudija i porotnika u ova dva suda tako prouzrokuje kašnjenja i može da ugrozi pravo optuženog lica da mu se sudi u okviru racionalnog vremena.

⁴⁰ Pored tužilaca koji su raspoređeni da rade u Prištini/Prishtinë, Gnjilanu/Gjilan, Mitrovici/Mitrovicë, Peći/Pejë i Prizrenu postoji tužilac koji je raspoređen u Uroševcu/Ferizaj, gde pokriva opštinske sudove u Uroševcu/Ferizaj i Kačaniku/Kaçanik, i u Đakovici/Gjakovë, gde pokriva opštinski sud u Đakovici/Gjakovë.

⁴¹ Jedan od novih zadataka koje tužilac ima po novom Privremenom zakonu o krivičnom postupku je da nadzire rad sudske policije tokom istrage i da prikuplja dokaze za pokretanje krivičnog postupka. Vidi član 46 pomenutog zakona.

⁴² Umesto toga, postojali su paralelni sudovi koji su radili u mitrovačkom regionu. Vidi dalje *Izveštaj o paralelnim strukturama na Kosovu*, oktobar 2003., strana 17.

⁴³ Ova dva suda ustanovljena su kao deo napora da se ukinu paralelne sudske strukture u manjinskim sredinama nastanjenim Srbima i da se ovi sudovi stave pod upravu pravosudnog sistema UNMIK. Za dalje pojedinosti o istoriji i trenutnoj situaciji paralelnog sudskog sistema, vidi *Izveštaj o paralelnim strukturama na Kosovu*, OEBS oktobar 2003., strana 17.

C. Privremeni zakon o krivičnom postupku Kosova

Novi Privremeni zakon o krivičnom postupku na Kosovu⁴⁴ koji, *inter alia*, zamenjuje ZKP SRJ, stupiće na snagu 6. aprila 2004. Novi zakon unosi reforme u nekoliko aspekata krivičnog postupka. U vezi prava da se licu sudi u okviru racionalnog vremena, međutim, novi zakon o krivičnom postupku nije uneo neke veće izmene u odnosu na postojeći. Ipak, ima nekoliko izmena koje vredi pomenuti.

Mere koje sud može preduzeti da osigura prisustvo optuženog obuhvataju one koje su izložene u ZKP SRJ.⁴⁵ Pored njih, novi zakon propisuje da sudovi mogu naložiti da se lice periodično javlja u policijsku stanicu ili da se drži u kućnom pritvoru.⁴⁶ Što se tiče pozivanja svedoka, novi zakon pruža mogućnost sudu da prinudno privede svedoka kako bi se pojavio pred sudom u slučaju da se ne pojavi kada je propisno pozvan, a nema za to opravdanje.⁴⁷ U ovom slučaju sud isto tako može novčano kazniti svedoka.⁴⁸

D. Zaključak

Opšte je poznato da kašnjenja u obradi predmeta i sve veći broj zaostalih predmeta negativno utiču na sprovođenje pravde kako u krivičnim tako i u građanskim predmetima. Sve veći broj zaostalih predmeta zbog toga treba hitno rešavati pre nego što postanu sami po sebi izvor novih kašnjenja. Veća efikasnost može se ostvariti ako bi se iskoristila praksa iz nekih sudova koji imaju veću efikasnost i ako bi se ona primenila širom Kosova. Pored toga, upražnjena radna mesta treba da se popune i, gde je to neophodno, da se izvrši prerazmeštaj sudija između sudova.

U 2003., Kosovsko veće za sudije i tužioce je zatražilo snimak kosovskog pravosudnog sistema koji je obaljen u saradnji sa Odsekom za stručno usavršavanje sudija Odeljenja za pravosuđe UNMIK, kancelarijom Ministarstva pravde SAD sa njenom službom za inostrani razvoj, pomoć i obuku tužilaštva i Savetom Evrope. Projekat je izvršio ocenu tekuće sudske strukture na Kosovu, uključujući potreban broj radnih mesta za sudije i tužioce. Rezultati će biti izneti u izveštaju čije se objavljivanje očekuje.

⁴⁴ Istog dana treba da stupi na snagu i Privremeni krivični zakon, Uredba UNMIK 2003/25 o Privremenom krivičnom zakonu Kosova.

⁴⁵ Naime, pozivi, nalozi za hapšenje, obećanje da optuženi neće napustiti mesto boravka i kaucija. Vidi član 268 Privremenog zakona o krivičnom postupku.

⁴⁶ Član 268, 273 i 278 Privremenog zakona o krivičnom postupku.

⁴⁷ Član 343 Privremenog zakona o krivičnom postupku.

⁴⁸ Član 167 Privremenog zakona o krivičnom postupku.

DEO 3

PRAVO NA SUĐENJE PRED TRIBUNALOM OSNOVANOM PO ZAKONU

Pravo na pravično suđenje obuhvata zahteve koje mora da ispuni tribunal ustanovljen po zakonu i koji funkcioniše u skladu sa zakonom.

A. Važeće domaće i međunarodno pravo

Pravo na pravično suđenje obuhvata pravo da licu sudi tribunal ustanovljen po zakonu.⁴⁹ Ukao potvrdu ovom zahtevu, Evropski sud za ljudska prava zauzeo je stav da sud dodatno treba da je pravilno sastavljen “u skladu sa zakonom”, tvrdeći da se ovaj zahtev povređuje ako tribunal ne funkcioniše u skladu sa važećim proceduralnim pravom.⁵⁰

Važeći zakon propisuje da za krivična dela koja nose maksimalnu kaznu od jedne do petnaest godina zatvora treba da sudi sudsko veće od jednog profesionalnog sudije i dva porotnika.⁵¹ Zakon dalje propisuje da sudije treba da budu prisutne tokom celokupnog trajanja suđenja,⁵² a predsedavajući sudija je dužan da se pobrine da se predmetna stvar u potpunosti ispita⁵³ i da članovi sudskog veća, sudski službenik, i zamenik i porotnici budu “kontinuirano prisutni na glavnom pretresu”.⁵⁴

B. Nalazi

Pripadnici Misije koji prate suđenja su zapazili povrede važećeg zakona kada se radi o sastavu pretresnog veća i zahtevu da sudije budu kontinuirano prisutne na glavnom pretresu.

Na jednom suđenju, koje je održano u Opštinskom sudu u Vitini/Viti 9. septembra 2003., optuženi je osuđen zbog falsifikovanja dokumenata i kažnjen sa tri meseca uslovne kazne zatvora. Sudsko veće se sastojalo od jednog profesionalnog sudije i samo jednog porotnika. Drugi porotnik koji je bio određen po zapisniku da učestvuje u suđenju, nije bio prisutan. Naime, u zapisniku sa suđenja netačno je upisano da su u stvari na suđenju učestvovala dva porotnika.

U drugom slučaju, ovog puta pred Opštinskim sudom u Kačaniku/Kaçanik, desila se slična situacija. Tokom suđenja, koje je održano 10. oktobra 2003., bili su prisutni profesionalni sudija i samo jedan porotnik. Za optuženog je utvrđeno da je kriv za falsifikovanje dokumenata i kažnjen je sa četiri meseca zatvora, uslovno na godinu dana. U ovom slučaju je isto tako u zapisniku netačno uneto da su tokom suđenja bila prisutna dva porotnika.

Propust da se osigura pravi broj porotnika na pomenutim suđenjima doveo je do povrede odredbi važećeg zakona i, prema tome, povređeno je pravo optuženog lica da mu sudi tribunal ustanovljen u skladu sa zakonom.

⁴⁹ Član 14(1) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i član 6(1) Evropske konvencije.

⁵⁰ *Zand protiv Italije*, Izveštaj komisije br. 7360/76, 15 DR 70 (1978) i *Rossi protiv Francuske*, Izveštaj komisije br. 11879/85, 63 DR 105 (1989).

⁵¹ Član 23 ZKP SRJ.

⁵² Član 291 ZKP SRJ.

⁵³ Vidi član 292(2). ZKP SRJ takođe propisuje da ako se učini da će glavni pretres trajati duže i da će sudije eventualno napustiti sudsko veće, onda se mogu odrediti zamenici sudija da prisustvuju glavnom pretresu, koji bi zamenili članove sudskog veća koji su bili sprečeni da prisustvuju glavnom pretresu.

⁵⁴ Član 291(1) ZKP SRJ.

C. Privremeni zakon o krivičnom postupku Kosova

Da bi svaki sud ispunio zahteve da bude “ustanovljen po zakonu”, on mora da poštuje važeće proceduralne odredbe. U tom smislu, treba istaći da, po novom zakonu, jedan sudija će imati ovlašćenja da presuđuje u krivičnim prekršajima koji se kažnjavaju novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.⁵⁵

⁵⁵ Član 22(2) Privremenog zakona o krivičnom postupku u poređenju sa članom 23(1) ZKP SRJ.

DEO 4

PRAVO NA SUĐENJE PRED NEPRISTRASNIM TRIBUNALOM

Pitanja pravne, praktične i strukturalne prirode mogu bitno uticati na nepristrasnost tribunala i samim tim na pravo optuženog na pravično suđenje. Ovo poglavlje se bavi upravo pitanjem nepristrasnosti koje se eventualno može javiti kao problem u postojećem sistemu, uglavnom zbog sastava sudskih veća u skraćenom postupku, postupku protiv maloletnika i u obnovljenom postupku.

A. Važeće domaće i međunarodno pravo

Svako ko je optužen za izvršenje krivičnog dela ima pravo na pravično i javno suđenje pred nepristrasnim tribunalom.⁵⁶ Pravo na suđenje pred nepristrasnim tribunalom podrazumeva ispunjavanje kriterijuma subjektivnosti kao i kriterijuma objektivnosti.⁵⁷ Opšti stav je da se provera subjektivnosti mora zasnivati “na proceni ličnog ubeđenja i ponašanja sudije u datom slučaju”, dok se provera objektivnosti mora zasnivati na proceni koja bi potvrdila da su, pored ponašanja sudije, “postojale i konstatovane činjenice koje mogu dovesti u pitanje nepristrasnost sudije.”⁵⁸ Prilikom nastojanja da se utvrdi postoje li činjenice koje mogu dovesti u sumnju nepristrasnost sudije, veoma je važno ustanoviti da li je moguće “objektivno” opravdati postojeću sumnju.⁵⁹ U tom smislu, bitna je i “pojava” (gledano iz perspektive javnosti) ili ma koja činjenica koja dovodi u sumnju nepristrasnost sudije.⁶⁰

Evropski sud za ljudska prava je utvrdio da u slučajevima gde je sudija učestvovao u pripremi predmeta za suđenje postoji “legitimna sumnja” u nepristrasnost sudije.⁶¹ Ovde je ključno pitanje da li činjenica da je sudija bio upoznat sa predmetom u pripremnj fazi ukazuje na mogućnost formiranja određenog stava sudije u vezi sa krivicom optuženog (ili da je u vezi toga “imao jasnu predstavu”)⁶² i pre suđenja.⁶³ Prema mišljenju suda, pozitivan rezultat u rešavanju ovog pitanja bio je dovoljan da u očima javnosti dovede u sumnju nepristrasnost

⁵⁶ Ovo pravo zauzima centralno mesto u okviru prava optuženog na pravično suđenje, a međunarodno pravo nameće sudovima obavezu da u svim slučajevima obezbede poštovanje ovog prava; videti član 14(1) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima; član 6(1) Evropske konvencije.

⁵⁷ *Ferantelli i Santangelo protiv Italije*, Evropski sud za ljudska prava, 7. avgust 1996., stav 56-58.

⁵⁸ *Ibid* stav 56-58.

⁵⁹ *Hauschildt protiv Danske*, Evropski sud za ljudska prava, 24. maj 1989., stav 48; *Fey protiv Austrije*, Evropski sud za ljudska prava, 24. februar 1993., stav 30.

⁶⁰ *Hauschildt protiv Danske*, 24. maj 1989., stav 48; *Fey protiv Austrije*, 24. februar 1993., stav 30.

⁶¹ Neki od ovih predmeta obuhvatali su dugogodišnju i ustaljenu domaću praksu. Videti npr. *De Cubber protiv Belgije*, 26. oktobar 1984.; *Pfeifer i Plankl protiv Austrije*, Evropski sud za ljudska prava, 25. februar 1992.

⁶² *Fey protiv Austrije*, 24. februar 1993., stav 35. Videti i *De Cubber protiv Belgije*, 26. oktobar 1984., stav 29, gde je Evropski sud za ljudska prava smatrao da je odmah po suđenju sudija delovao u svojstvu istražnog sudje “sasvim je shvatljivo da je u očima optuženog izgledalo da je [...] sudija mogao imati unapred formirano mišljenje zbog čega je u trenutku donošenja odluke prestrogo presudio. Pored toga, krivični sud (tribunal correctionnel) će možda morati da, kao i apelacioni sud, [...] preispita zakonitost mera koje je preduzeo ili naložio istražni sudija. Optuženi može sa dozom uznemirenosti prihvatiti činjenicu da je istražni sudija bio aktivno uključen u ovaj proces revizije.”

⁶³ Videti *Hauschildt protiv Danske*, 24. maj 1989. godine, stav 52. Videti i *Ferantelli i Santangelo protiv Italije*, 7. avgust 1996., gde je sud zauzeo stav da je strah podnosioca zahteva (maloletnika) da sud za maloletnike nije u dovoljnoj meri nepristrasan, bio opravdan. Sudija koji je bio predsednik veća u postupku na redovnom sudu, a kasnije bio predsednik veća u postupku koji se vodio u sudu za maloletnike u vezi sa ovim maloletnim licima optuženim za izvršenje istog krivičnog dela, koristio je argumente i procenu dokaza iz jednog predmeta u drugom, čime je doprineo da njegov stav u kasnijem postupku deluje unekoliko pristrasno.

sudije u postupku. Sud je mišljenja da se, ukoliko sudija u postupku vrši funkciju tužioca, objektivnost suda takođe može dovesti u pitanje.⁶⁴

Stoga optuženi ima pravo na postupak u kome nema objektivnih osnova za dovođenje u pitanje nepristrasnosti sudskog veća. Međutim, važeći domaći zakon i praksa na Kosovu nisu u skladu sa međunarodnim standardima o ljudskim pravima. Dok je prema uobičajenim proceduralnim pravilima koja važe za postupak u opštinskim sudovima izričito predviđeno izuzeće sudije iz sudskog veća ukoliko je isti sudija prethodno vršio istražne radnje u postupku,⁶⁵ ovakva zabrana nije predviđena u skraćenom postupku, postupku protiv maloletnika ili u obnovljenom postupku.

B. Nalazi

1. Skraćeni postupak

Važeći zakon predviđa skraćeni postupak u krivičnim predmetima koji se rešavaju pred prvostepenim sudom za krivična dela za koja je kao maksimalna predviđena novčana kazna ili kazna zatvora u trajanju do tri godine.⁶⁶ Ova procedura je ustanovljena radi brzog evidentiranja lakših predmeta.⁶⁷ U mnogim zemljama, skraćeni postupak se primenjuje u rešavanju lakših krivičnih predmeta kako bi se ubrzao postupak. Međutim, ne sme se dopustiti da takav postupak negativno utiče na osnovna prava optuženog u postupku.

- i. U vezi sa sastavom sudskog veća, zakon o skraćenom postupku navodi da “sudija koji je sprovodio istražne radnje nije izuzet da na glavnom pretresu sudeluje kao predsednik veća ili kao sudija pojedinac.”⁶⁸ Učešće sudije u prethodnim fazama postupka, međutim, može biti osnov za dovođenje u pitanje nepristrasnosti sudije. Može se primetiti da ova odredba odstupa od opštih pravila o izuzeću sudije sadržanih u procesnom pravu.
- ii. Dalje, važeći zakon u skraćenom postupku dozvoljava nastavak suđenja i u odsustvu javnog tužioca, uprkos tome što je bio obavешten o održavanju glavnog pretresa.⁶⁹

Pred opštinskim sudom u Peći/Peći, jedno lice je osuđeno za uzimanje pravde u svoje ruke i 27. avgusta 2003. godine izrečena je kazna zatvora u trajanju od četiri meseca (uslovna kazna). Iako je glavni pretres održan dva puta, tužilac nije bio prisutan.

U opštinskom sudu u Gnjilanu/Gjilan, 11. septembra 2003., tužilac je bio odsutan tokom čitavog postupka. U ovom predmetu je protiv lica podignuta optužnica za nanošenje lakših telesnih povreda i izrečena je kazna zatvora u trajanju od pet meseci (uslovno).

⁶⁴ Evropski sud za ljudska prava je ovo pitanje razmatrao u slučaju *Thorgeir Thorgeirsson protiv Islanda*, 25. jun 1992.

⁶⁵ Član 39 (4) i (6) ZKP SRJ.

⁶⁶ Član 430-446 ZKP SRJ.

⁶⁷ Skraćeni postupak se od uobičajenog postupka razlikuje u nekoliko tačaka, kao što su istražne mere, pritvor pre podizanja optužnice, pravo na advokata, uloga tužioca u postupku, postupak *in absentia* i oglašanje presude.

⁶⁸ Član 441 (2) ZKP SRJ.

⁶⁹ Član 442 (1) ZKP SRJ. U takvim slučajevima zakon predviđa da na glavnom pretresu oštećena strana ima pravo odbrane od optužbi u granicama optužnog predloga, videti član 442 (2) ZKP SRJ.

U ovakvim slučajevima sudija(e) neizbežno u izvesnoj meri preuzima ulogu tužioca, što na neki način može dovesti u pitanje neutralnost i objektivnost sudije.⁷⁰ Pored toga, ovo može dovesti do povrede principa nepristrasnosti po međunarodnom pravu.

2. Postupak protiv maloletnika

Predmete u kojima je okrivljeni maloletno lice, većinom rešavaju opštinski sudovi. Kako bi se osiguralo uvažavanje posebnih potreba maloletnih prestupnika, zakon propisuje poseban postupak koji se naziva "postupak protiv maloletnika."⁷¹ Pored toga, kao dodatna garantija postoje sudije specijalisti koji odlučuje u ovim predmetima, odnosno sudije za maloletnike.⁷²

Shodno pravilima o postupku protiv maloletnika, postupak se pokreće kroz pripremni postupak umesto kroz istražni postupak; to znači da pripremni postupak zamenjuje istražni postupak, što nije slučaj u postupku koji se vodi protiv punoletnih lica. U pripremnom postupku, sudija za maloletnike je ovlašćen za sprovođenje istražnih radnji kako bi, *inter alia*, ustanovio činjenice u vezi sa krivičnim delom. Primećeno je da, obzirom da u okviru postojećeg sistema u svakom sudu radi samo po jedan sudija za maloletnike, sudija za maloletnike mora raditi i u svojstvu predsednika veća tokom glavnog pretresa.

Gledano u svetlu sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava, ovakva praksa može dovesti u pitanje pravo optuženog na postupak pred nepristrasnim tribunalom. Tokom rada na maloletničkom predmetu u pripremnom postupku, sudija može doći u situaciju da vrši izvesne radnje koje bi kod maloletnika iz opravdanih razloga mogle stvoriti ubeđenje da je sudija možda već formirao mišljenje u vezi sa njegovom eventualnom krivicom, te dovesti u pitanje nepristrasnost sudije.

Jedan ovakav primer zabeležen je u predmetu koji je rešavan pred opštinskim sudom u Peći/Pejë, gde su izvršiooci bili maloletnici. U ovom predmetu, dva maloletnika su optužena za izvršenje krivičnog dela krađe. Sud je utvrdio da su maloletna lica kriva prema optužnici i naložio vaspitne mere pojačanog roditeljskog nadzora.⁷³ Sudija za maloletnike koji je vršio funkciju predsednika veća u glavnom pretresu vodio je i pripremni postupak.

U tri predmeta (suđenja su održana 30. januara 2002., 23. jula 2003. i 28. jula 2003) koji su rešavani pred opštinskim sudom u Prizrenu, maloletnicima se sudilo za izvršenje krivičnog dela teške krađe. U sva tri predmeta utvrđena je krivica maloletnika i sud je naložio pojačan nadzor od strane roditelja.⁷⁴ Isti sudija za maloletnike je vodio i pripremni postupak i glavni pretres.

Misija OEBS na Kosovu je već ranije izveštavala o ovom problemu.⁷⁵ Mada se uvažava da je sistem koji predviđa posebne sudije za maloletnike motivisan posebnim potrebama maloletnih

⁷⁰ Prema važećem zakonu, uloga sudije odnosno sudskog veća je da stvori uslove za potpuno ispitivanje činjenica radi utvrđivanja istine (član 292 ZKP SRJ). Sa druge strane, uloga tužioca u glavnom pretresu jeste da izvede dokaze protiv optuženog u cilju dokazivanja optužbi (član 45 i 340 ZKP SRJ), a tužilac može i izmeniti optužnicu ili od nje odustati u bilo kojoj fazi suđenja (član 51 i 337 ZKP SRJ).

⁷¹ Videti član 452-492 ZKP SRJ o postupku protiv maloletnika.

⁷² U opštinskim sudovima na Kosovu radi nekoliko sudija za maloletnike. (Videti tabelu 6 i 7, Aneks 4).

⁷³ Prema članu 14 Krivičnog zakona Socijalističke Autonomne Pokrajine Kosovo, Službeni glasnik SAPK br. 20/77, (ZKP).

⁷⁴ Shodno članu 14 ZKP.

⁷⁵ Videti treći izveštaj OMIK o krivičnom pravosuđu pod nazivom "Pregled sistema krivičnog pravosuđa na Kosovu, oktobar 2003," strana 73.

prestupnika, ne sme se dozvoliti da ovaj motiv dovede u pitanje pravo optuženog na suđenje pred nepristrasnim tribunalom. Postoji više načina za rešenje ovog problema.⁷⁶

3. Obnovljeni postupak

Pravo na pravično suđenje podrazumeva i pravo svakog ko je osuđen za izvršenje krivičnog dela na žalbu sudu više instance.⁷⁷ U slučajevima kada drugostepeni sud naloži obnavljanje postupka, optuženi ima pravo na obnovljeni postupak pred nepristrasnim tribunalom, tj. telom koje odlučuje o činjenicama (bez obzira da li se radi o sudiji ili porotnicima) i koje nema predupređeno mišljenje u vezi sa predmetom.

Kao što je već rečeno, činjenica da sudije koje su prethodno radile na predmetu sude i u obnovljenom postupku može dovesti u pitanje nepristrasnost suda.⁷⁸ Različite domaće jurisdikcije van Kosova primenjuju različite procedure kako bi osigurale da sudije i porotnici, koji mogu ostaviti utisak pristrasnosti zbog činjenice da su prethodno radili na predmetu, ne sede u veću ili poroti u ponovljenom postupku. Izgleda da su se mnogi domaći sudski sistemi koji su u nadležnosti Evropskog suda za ljudska prava (kao što je sistem Francuske, Nemačke, Irske i Ujedinjenog Kraljevstva) odlučili za pravilo kojim se zabranjuje da sudije odnosno porotnici koji su sudili u prvostepenom postupku odlučuju i u obnovljenom postupku. Čini se da je ovo najsigurniji i najdosledniji način da se izbegne sumnja u pristrasnost veća koje odlučuje u obnovljenom postupku.

Na Kosovu se, međutim, ne postoji zahtev da u obnovljenom postupku mora suditi sudsko veće u izmenjenom sastavu. Štaviše, važeći zakon predviđa da, ukoliko se predmet vrati opštinskom sudu na ponovno razmatranje, okružni sud *može* naložiti da u datom predmetu sudi sudsko veće u potpuno izmenjenom sastavu.⁷⁹ Međutim, malo je smernica i instrukcija sudu o tome kada je neophodno da u obnovljenom postupku sudi sudsko veće u novom sastavu.

Misija OEBS na Kosovu je ustanovila da je gotovo ustaljena praksa da sudsko veće koje donosi odluku u obnovljenom postupku bude u istom sastavu (delimično ili u celini) kao i u prvobitnom postupku.

Na primer, u predmetu koji je rešavan pred Opštinskim sudom u Prizrenu, optuženi je osuđen za teška krivična dela protiv bezbednosti javnog saobraćaja i izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od jedne godine i šest meseci. Odbrana je izjavila žalbu Okružnom sudu u Prizrenu. Okružni sud je usvojio žalbu i predmet poslao Opštinskom sudu na ponovno razmatranje. Sudsko veće je u obnovljenom postupku u

⁷⁶ Na primer, tako što bi se uspostavio sistem gde bi ukupno dvoje sudija za maloletnike naizmenično radilo na predmetima u kojima je izvršilac maloletnik i drugim krivičnim predmetima. Drugi način bi bio da se pojača saradnja između sudija za maloletnike i različitih sudova, čime bi se na jednak način raspodelio broj zaostalih predmeta (između sudova za maloletnike i drugih sudova). Videti preporuke iznete na strani 31.

⁷⁷ Član 14(5) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i član 7 Protokola br. 7 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

⁷⁸ Na kraju, ovo ipak zavisi od brojnih drugih faktora. Evropski sud za ljudska prava navodi da pod nekim okolnostima, kada isto sudsko veće odlučuje u istom predmetu, ne mora doći do povrede pravila o nepristrasnosti suda. Stoga se ne može reći da je apsolutno pravilo da sud više instance mora uvek vratiti predmet na ponovno suđenje sudskom veću koje je u drugom sastavu. Videti *Ringeisen protiv Austrije*, 6. jul 1971., seija A, br. 13, stav 97. Posebne okolnosti koje se moraju uzeti u obzir pri proceni nepristrasnosti sudskog veća moraju obuhvatiti i element subjektivnosti i element objektivnosti. *Thomann protiv Švajcarske*, 10. jun 1996., stav 30-36 i *De Haan protiv Holandije*, 26. avgust 1998., stav 49-51.

⁷⁹ Član 385 (2) ZKP SRJ.

sastav veća uključilo predsednika veća i jednog sudiju porotnika koji su se u sastavu veća nalazili i u prvostepenom postupku. Optuženi je oglašen krivim i ponovo je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i šest meseci.

U drugom predmetu koji je rešavan pred istim sudom 30. avgusta 2001. godine, dva lica su osuđena za krivično delo teške krađe i izrečena im je kazna zatvora u trajanju od šest meseci. Okružni sud je usvojio žalbu i naložio obnavljanje postupka. Septembra meseca 2002. postupak je obnovljen a predsednik veća je bio isti kao i u prvostepenom postupku. Odustalo se od optužbi protiv jednog optuženog, dok je drugi optuženi oglašen krivim i izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od pet meseci, uslovno u trajanju od jedne godine.

U predmetu koji je rešavan pred Opštinskim sudom u Mitrovici/Mitrovicë 11. jula 2002., optuženi je osuđen za krivično delo nanošenja lakših telesnih povreda i nezakonito posedovanje oružja i izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od osam meseci, uslovno u trajanju od dve godine. Decembra meseca 2002., Okružni sud u Mitrovici/Mitrovicë je naložio obnavljanje postupka po jednoj optužbi. U obnovljenom postupku predsednik sudskog veća je bio isti kao i u prvostepenom postupku. Opštinski sud je osudio optuženog i izrekao kaznu zatvora u trajanju od tri meseca, uslovno u trajanju od jedne godine.

Predsednici opštinskih sudova su izjavili da je predsednik veća uglavnom isti u obnovljenom postupku. Sastav sudskog veća se menja jedino onda kada to eksplicitno naloži okružni sud. Predsednik jednog opštinskog suda je naveo da nalog okružnog suda da u datom predmetu sudi sudsko veće u izmenjenom sastavu deluje uvredljivo.

Praksa vraćanja predmeta u obnovljeni postupak pred sudskim većem koje zaseda u istom (ili delimično istom) sastavu može dovesti u pitanje nepristrasnost sudskog veća u obnovljenom postupku. Da bi se ovo izbeglo, sudovi bi trebalo da usvoje praksu po kojoj bi bilo zabranjeno da sudija koji je vršio ocenu dokaza u vezi sa krivicom odnosno nevinošću optuženog bude član sudskog veća u istom predmetu u obnovljenom postupku.

C. Privremeni zakon o krivičnom postupku Kosova

Procedura skraćenog postupka je regulisana Privremenim zakonom o krivičnom postupku Kosova, ali je izostavljena odredba shodno kojoj je sudiji dozvoljeno da učestvuje u skraćenom postupku ukoliko je prethodno učestvovao u vršenju istražnih radnji.⁸⁰ Umesto toga, novi zakon otvoreno nameće isključenje iz sastava sudskog veća bilo kojeg sudije ukoliko je učestvovao u pretpretresnom postupku u istom predmetu ili predmetu protiv istog okrivljenog.⁸¹

Još jednu pozitivnu izmenu čini i to što odredba shodno kojoj je bilo dozvoljeno održati glavni pretres u odsustvu javnog tužioca, u novom zakonu više ne postoji. Novi zakon eksplicitno predviđa da, ukoliko se tužilac po podizanju optužnice ne pojavi na glavnom pretresu, glavni pretres se odlaže.⁸²

U novom zakonu ne postoji posebno poglavlje kojim se reguliše postupak protiv maloletnika. Radna grupa za izradu Nacrta zakona o sprovođenju pravde prema maloletnicima svoj rad je završila krajem 2002. Nacrt pomenutog zakona još nije usvojen.

⁸⁰ Naime, ovo odgovara članu 441(2) ZKP SRJ.

⁸¹ Videti član 40(2)(1). Ovaj član se primenjuje *mutatis mutandis* u skraćenom postupku, kao po članu 461 novog Zakona o krivičnom postupku.

⁸² Videti odredbe koje se odnose na vođenje redovnog postupka, član 340 novog zakona. Smatra se da se ovaj član, *mutatis mutandis*, primenjuje i u skraćenom postupku. Videti član 461 novog zakona.

Kada je reč o sastavu sudskog veća u slučaju obnavljanja postupka, treba primetiti da novi zakon ne sadrži odredbe koje dozvoljavaju drugostepenom sudu da naloži obnavljanje postupka u kome će odlučivati sudsko veće u potpuno izmenjenom sastavu.⁸³ Stoga se može reći da novi zakon ne reguliše pitanje sastava sudskog veća u obnovljenom postupku.

⁸³ Videti član 424 Privremenog zakona o krivičnom postupku u poređenju sa članom 385 ZKP SRJ.

DEO 5

PRAVO NA JAVNO SUĐENJE

Održavanje javnog pretresa jeste fundamentalni princip prava na pravično suđenje jer je na taj način sudski sistem otvoren za ocenu javnosti, što strane u postupku štiti od arbitrarnosti državnih organa.

A. Važeće domaće i međunarodno pravo

Pravo na javno suđenje obuhvaćeno je međunarodnim pravom.⁸⁴ Evropski sud za ljudska prava navodi da je “[...] postupak u skladu sa zahtevom o javnom suđenju samo onda kada je javnost u mogućnosti da bude obavještena o datumu i mestu održavanja suđenja [...]”.⁸⁵ Stoga su odgovarajući organi obavezni da osiguraju da su informacije o datumu i mestu održavanja suđenja dostupne javnosti.⁸⁶ Dalje, smatra se da je suđenje javno onda kada je omogućen pristup građanstvu uopšte a pristup se ne može ograničiti na samo određene kategorije osoba.⁸⁷

Važeći zakon na Kosovu ispunjava ovaj kriterijum. On propisuje da suđenje mora biti javno⁸⁸ i da je isključenje javnosti dozvoljeno samo pod određenim ograničenim okolnostima.⁸⁹

B. Nalazi

Misija OEBS na Kosovu je ustanovila da jedan broj opštinskih sudova na Kosovu ne objavljuje redovno informacije o datumu i mestu održavanja glavnog pretresa. Raspored održavanja suđenja se redovno ne ističe (na zgradi suda, u sudnicama ili kancelariji predsednika veća), a ni sudski upravnik ne raspolaže uvek informacijama o održavanju glavnog pretresa.⁹⁰ Ova nedoslednost u pružanju relevantnih informacija - koja se javlja među sudovima ali i svakodnevno u svakom pojedinačnom sudu - predstavlja problem.⁹¹ Veoma često se događa da je odgovarajuću informaciju moguće dobiti jedino ako se razgovara direktno sa predsednikom veća u predmetu.

⁸⁴ Međunarodno pravo predviđa da “svako ima pravo na...javno suđenje,” videti član 6(1) Evropske konvencije; član 14(1) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima; član 10 Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima. Primetićete, međutim, da ovo pravo podleže ograničenjima kada je to u interesu morala, javnog reda ili državne bezbednosti u demokratskom društvu ili kada je to u interesu maloletnika ili zaštite privatnog života strana u postupku ili kada je to pod posebnim okolnostima po mišljenju suda neophodno jer bi javnost mogla delovati na uštrb interesa pravde.

⁸⁵ *Riepan protiv Austrije*, Evropski sud, 14. novembar 2000., stav 29. Videti i *Van Meurs protiv Holandije*, Komisija za ljudska prava, saopštenje br. 215/1986, 13. jul 1990.

⁸⁶ *Van Meurs protiv Holandije*, Komitet za ljudska prava, saopštenje br. 215/1986, 13. Jul 1990., stav 6.2.

⁸⁷ Videti Komitet za ljudska prava, opšti komentar br. 13; Jednakost pred sudom i pravo na pravično i javno suđenje pred nezavisnim i zakonitim tribunalom, stav 6.

⁸⁸ Član 287(1) ZKP SRJ.

⁸⁹ Videti član 288 ZKP SRJ shodno kojem je isključenje javnosti dozvoljeno ukoliko to nalaže tajnost, u cilju zaštite zakona i reda, zaštite morala, zaštite interesa maloletnika ili zaštite drugih zajedničkih interesa. Dalje, član 324(3) ZKP SRJ dozvoljava sudskom veću da isključi javnost ukoliko je svedok koji na glavnom pretresu svedoči mlađi od 14 godina. Videti i član 461 i 482 ZKP SRJ u vezi sa isključenjem javnosti u postupku protiv maloletnika.

⁹⁰ Generalno, opštinski sudovi ne ističu raspored suđenja. Izuzetak čine Opštinski sud u Mitrovici/Mitrovicë, Srbici/Skenderaj i Vučitrnu/Vushtrri, gde je raspored suđenja istaknut ispred kancelarije odgovarajućeg sudijske (predsednika veća), dok u Mališevu/Malishevë Opštinski sud jednom mesečno objavljuje raspored suđenja na oglasnoj tabli. Treba navesti da se u rasporedu suđenja u Opštinskom sudu u Vučitrnu/Vushtrri ne navode imena optuženih.

⁹¹ Na primer, jednom prilikom sudski upravnik će biti u stanju da pruži odgovarajuće informacije, a drugom prilikom neće. Nekada se događa da je raspored suđenja istaknut, a nekada ne.

Pored poteškoća u dobijanju informacija o datumu i mestu održavanja suđenja, bilo je primera i ograničenja prisustva javnosti na suđenju. U nekim slučajevima je jedino licima kojima je uručen sudski poziv za suđenje ili licima koja su u vezi sa stranama u postupku dozvoljeno prisustvo u sudnici, što ometa pristup javnosti.⁹² Pored toga, veliki broj suđenja se održava u kancelariji sudije koji je u datom predmetu predsednik veća. Ove kancelarije nisu predviđene za prisustvo javnosti, s obzirom da osoblje suda, strane u postupku i njihovi pravni zastupnici u potpunosti zauzimaju sav raspoloživ prostor.

Ovakva praksa otežava pristup javnosti relevantnim informacijama, te prisustvo na suđenjima u opštinskim sudovima. Iako uporan pripadnik javnosti koji poznaje sistem može konačno dobiti informacije i pristup suđenju, ogroman napor koji to zahteva može u mnogim slučajevima, praktično, predstavljati prepreku da se prati suđenje. Ovo, s druge strane, može negativno uticati na pravo optuženog na javno suđenje.

Treba navesti da je po preporuci koju je ranije uputila Misija OEBS na Kosovu, Odeljenje za pravosuđe 4. februara 2004. objavilo Pravosudni cirkular u vezi sa pristupom javnosti suđenjima.⁹³ U pomenutom Pravosudnom cirkularu, Odeljenje za pravosuđe poziva Odeljenje za sudsku administraciju da obezbedi njegovu primenu. Misija OEBS na Kosovu pozdravlja ovu inicijativu.

C. Privremeni zakon o krivičnom postupku Kosova

Privremeni zakon o krivičnom postupku Kosova štiti pravo na javno suđenje. Shodno pomenutom zakonu, isključenje javnosti je dozvoljeno jedino pod određenim ograničenim okolnostima.⁹⁴ Ove odredbe su slične odredbama ZKP SRJ, uz dodatnu odredbu koja predviđa da sudija može sa pretresa isključiti javnost radi zaštite oštećene strane i/ili svedoka.

⁹² Ovo se dogodilo u Opštinskom sudu u Mitrovici/Mitrovicë, gde je pristup javnosti ograničen uslovima transporta do suda koji se nalazi u severnoj Mitrovici/Mitrovicë za one koji dolaze iz južne Mitrovice/Mitrovicë.

⁹³ Pravosudni cirkular 2003/7.

⁹⁴ Član 328(1) i 329 Privremenog zakona o krivičnom postupku.

DEO 6

PRAVO NA UNAKRSNO ISPITIVANJE SVEDOKA

Poteškoće do kojih dolazi pri obezbeđivanju prisustva strana u postupku i svedoka na glavnom pretresu mogu imati negativan efekat na pravo optuženog na unakrsno ispitivanje svedoka i dovesti do bespotrebnog odlaganja.

A. Važeće domaće i međunarodno pravo

Pravo optuženog da ispita svedoke koji u postupku svedoče protiv njega predstavlja osnovni aspekt prava na pravično suđenje i sud je u obavezi da preduzme sve pozitivne mere kako bi osigurao poštovanje ovog prava tokom postupka.⁹⁵ U vezi sa tim vlada stav da iskazi svedoka optužbe uzeti bez prisustva branioca optuženog ne mogu činiti osnov za izricanje presude.⁹⁶

Na Kosovu je uobičajena praksa da svedoci na glavnom pretresu lično svedoče iako su možda prethodno već dali iskaz istražnom sudiji. Pod određenim ograničenim okolnostima, domaći zakon u tom smislu dozvoljava izvesna odstupanja.⁹⁷ Ovakva praksa dozvoljava optuženom i njegovom braniocu da na glavnom pretresu unakrsno ispitaju svedoke.⁹⁸ Pored toga, važeći zakon predviđa i mogućnost da tužilac, osumnjičeni i branilac prisustvuju ispitivanju svedoka u istražnom postupku i pod određenim ograničenim okolnostima ispitaju svedoke.⁹⁹

B. Nalazi

U brojnim slučajevima u kojima je došlo do izvesnih poteškoća pri obezbeđivanju prisustva svedoka na glavnom pretresu, sud je naložio da se pročitaju iskazi svedoka uzeti u istražnoj fazi postupka i da se unesu u zapisnik, bez obzira što je iskaz uzet bez prisustva branioca optuženog

Na primer, u jednom predmetu koji je 24. jula 2003. rešavan pred Opštinskim sudom u Prištini/Prishtinë, dva lica su optužena za krivično delo teške krađe i osuđena na

⁹⁵ Član 14(3)(e) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i član 6(3)(d) Evropske konvencije. Videti i *Barbera, Messegue i Jabardo protiv Španije*, Evropski sud, 6. decembar 1988., stav 78.

⁹⁶ Korišćenje iskaza svedoka kao dokaza, a da svedoci nisu svedočili pred sudom po davanju iskaza, samo po sebi nije nekompatibilno sa članom 6(3)(d) Evropske konvencije. Međutim, okrivljujuća presuda se na osnovu takvih dokaza može doneti jedino ako postoje dokazi koji potkrepljuju dati iskaz; videti *Delta protiv Francuske*, Evropski sud, 19. decembar 1990., stav 37 i *Asch protiv Austrije*, Evropski sud, 26. april 1991., stav 28 – 31. Ipak, bitno je primetiti da nije od vitalnog značaja da optuženom ili njegovom braniocu bude dozvoljeno da pristupe unakrsnom ispitivanju lica u glavnom pretresu ukoliko im je data mogućnost da to učine u istražnoj fazi postupka; videti *Solakov protiv bivše jugoslovenske Republike Makedonije*, Evropski sud, 31. oktobar 2001. (pravnosnažna 31. januara 2002), stav 59 – 66. Videti i Opšti komentar br. 13, paragraf 12, Komiteta za ljudska prava.

⁹⁷ Član 333(2) ZKP SRJ pod određenim okolnostima dozvoljava da iskaz svedoka dat istražnom sudiji bude pročitao na glavnom pretresu i da uđe u zapisnik sa suđenja. Ovo recimo važi kada je reč o davanju pristanka strane u postupku ili kada je reč o određenim ograničenim i izuzetnim okolnostima (recimo, kada je svedok preminuo, mentalno oboleo ili se ne može utvrditi gde se nalazi). Ipak, član 333(2) se mora tumačiti i primenjivati u skladu sa međunarodnim standardima o pravičnom suđenju. Stoga pismeni iskaz svedoka optužbe, koji je uzet bez prisustva branioca optuženog, ne može činiti osnov za izricanje okrivljujuće presude.

⁹⁸ U vezi sa pravom optuženog da ispita svedoke. Videti član 327 ZKP SRJ. Videti i Vrhovni sud Kosova u predmetu *Saramati protiv javnog tužioca*, 9. oktobar 2002. (stav 39), gde je sud primenio pomenuti princip i zauzeo stav da “po pravilu, ova prava zahtevaju da se optuženom pruži adekvatna mogućnost da ispita i ospori iskaze svedoka optužbe.”

⁹⁹ Vidi član 168(4) i (8) ZKP SRJ. Odredba je predviđena da bi ograničila prejudiciranje u odnosu na optuženog kada se iskaz svedoka naknadno pročita u zapisnik sa glavnog pretresa.

kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i tri meseca. Dva svedoka optužbe se nisu pojavila na suđenju te je sud odlučio da se njihovi iskazi dati pred istražnim sudijom pročitaju i unesu u zapisnik sa suđenja. Iskazi su uzeti u odsustvu optuženog i branioca. Treba primetiti da branilac kojeg sud po službenoj dužnosti dodelio optuženom nije reagovao na čitanje iskaza.¹⁰⁰

Na suđenju u predmetu u Opštinskom sudu u Prizrenu koje je održano 25. juna 2003., ključni svedok i oštećena strana se nisu odazvali sudskom pozivu, iako je on valjano i blagovremeno dostavljen. Da se suđenje ne bi odlagalo, njihovi iskazi su pročitani, što je ušlo u zapisnik sa suđenja. Ovo je učinjeno uprkos činjenici da je sud samo jednom pokušao da pozove svedoke uručivanjem sudskog poziva. Presuda je doneta istog dana. Optuženi je proglašen krivim za krivično delo nanošenja lakših telesnih povreda i osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od četiri meseca, uslovno u trajanju od jedne godine.

Misija OEBS na Kosovu je mišljenja da način izvođenja dokaza u ovim predmetima, pri čemu optuženom nije bilo dozvoljeno da pristupi unakrsnom ispitivanju svedoka čiji su iskazi bili osnov za izricanje presude, predstavlja povredu važećeg zakona i moglo je ići na uštrb prava optuženog na pravično suđenje. Misija OEBS na Kosovu ponavlja da iskazi svedoka uzeti bez prisustva branioca ili okrivljenog nisu prihvatljivi i stoga ne mogu činiti osnov za izricanje presude.¹⁰¹

C. Privremeni zakon o krivičnom postupku Kosova

Privremeni zakon o krivičnom postupku Kosova ne reguliše dovoljno precizno pravo optuženog na unakrsno ispitivanje svedoka optužbe. Međutim, novi zakon navodi da nakon što optužba i sudsko veće ispituju svedoka, predsednik veća bi trebalo da pita optuženog da li ima šta da izjavi.¹⁰² U svakom slučaju, malo je mesta sumnji da je novim zakonom očuvano ovo pravo. Svakako, novi zakon predviđa da izjava koju je svedok dao policiji ili iskaz koji je dao tužiocu, jeste prihvatljiva na suđenju jedino ako je i odbrana imala mogućnost da u istoj fazi krivičnog postupka ispita datog svedoka.

¹⁰⁰ Bitno je primetiti i da, bez obzira što branilac nije uložio prigovor u ime optuženog, optuženi je i dalje imao prvo da unakrsno ispita svedoke koji su protiv njega svedočili, obzirom da odricanje od navedenog prava mora biti nedvosmisleno naznačeno. Videti *Sadak i ostali protiv Turske*, Evropski sud, 17. avgust 2001., 29900/96; 29901/96; 29902/96 i 29903/96, stav 67; *Colozza protiv Italije*, Evropski sud, 12. februar 1985., 9024/80, stav 28.

¹⁰¹ Videti i prvi pregled OEBS sistema krivičnog pravosuđa, 1. februar – 31. jul 2000., strana 21.

¹⁰² Član 370 Privremenog zakona o krivičnom postupku.

DEO 7

ZAKLJUČAK

Opštinski sudovi igraju vitalnu ulogu u pravosudnom sistemu Kosova. Međutim, sudovi se trenutno suočavaju sa brojnim poteškoćama koje negativno utiču na sprovođenje pravde uopšte i na pravo na pravično suđenje konkretno.

Mnogi problemi - kao što je veliki broj zaostalih predmeta i odlaganje postupaka - zahtevaju sprovođenje strukturalnih reformi; za druge je neophodno naći zakonodavna i administrativna rešenja. Privremeni zakon o krivičnom postupku će samo delimično pomoći u rešavanju ovih problema. OEBS je mišljenja da se mnoge poteškoće mogu prevazići i bez skupih ili sveobuhvatnih reformi. U svakom slučaju, neophodno je hitno rešiti postojeću situaciju. Ukoliko se problemi ne reše, opšta situacija se može pogoršati; povećan broj zaostalih predmeta može inficirati celokupni sistem, a standardi o pravičnom suđenju biti još ugroženiji usled nastojanja da se smanji obim posla.

Stoga bi nadležni organi trebalo da odmah preduzmu korake za uvođenje promena neophodnih za obezbeđenje adekvatnog sprovođenja pravde u opštinskim sudovima.

PREPORUKE

Pravo na suđenje u razumnom vremenskom roku

- Kosovsko veće za sudije i tužioce bi trebalo da revidira broj sudija postavljenih u svakom pojedinačnom sudu kako bi se uspostavila ravnoteža koja trenutno ne postoji i tako rešio problem zaostalih predmeta. Pored toga, kao prioritet, treba postaviti dodatni broj sudija u opštinskim sudovima kako bi se popunila upražnjena radna mesta.
- Odeljenje za pravosuđe bi trebalo da sprovede analizu kako bi se ustanovilo zašto se u pojedinim opštinskim sudovima predmeti rešavaju brže. Kada se to utvrdi, ovu “najbolju administrativnu praksu” u sudovima trebalo bi dostaviti predsednicima svih sudova. Odeljenje za pravosuđe bi sudovima trebalo da pomogne u primeni najbolje prakse kako bi sudovi mogli bolje iskoristiti svoje resurse i izbeći nepotrebna kašnjenja u obradi predmeta.
- Odeljenje za pravosuđe bi trebalo da uvede mehanizam kojim bi se osigurala neposrednija veza između opštinskih sudova i tužilaca. U svim regionima bi tužiocima trebalo dodeliti jedan ili više opštinskih sudova, pre nego ih slati po čitavom regionu.
- Odeljenje za pravosuđe bi trebalo da izda pravosudni cirkular kojim bi sudije, istražnu policiju i pripadnike Regionalne službe za sudske naloge o postupku koji predviđa Administrativno uputstvo br. 2002/16.¹⁰³ Pored toga, trebalo bi uvesti fleksibilniji sistem kojim bi sudovi tražili informacije iz matičnih knjiga, što bi obuhvatilo i standardni obrazac koji bi predsedavajući sudija popunio i uputio Službi za matične knjige uz koordinaciju Odeljenja za pravosuđe.

Pravo na suđenje pred zakonitim tribunalom

- Predsednici i sudije opštinskih sudova trebalo bi da osiguraju da se svakom predmetu dodeli zakonom predviđen broj sudija porotnika. Ukoliko se sudija porotnik ne pojavi na glavnom pretresu, zasedanje suda treba odložiti dok ne dode imenovani sudija porotnik ili njegova zamena.

Pravo na suđenje pred nepristrasnim tribunalom

- Kosovski institut za pravosuđe bi trebalo, kao sastavni deo obuke za sudije o Privremenom zakonu o krivičnom postupku, da istakne izmene u skraćenom postupku. Ovo će pomoći da se obezbedi usklađenost sa međunarodnim standardima ljudskih prava.
- Predsednici opštinskih sudova trebalo bi da osiguraju da se postupak protiv maloletnika vodi tako što će jedan sudija za maloletnike voditi pripremni postupak a drugi sudija za maloletnike predsedavati na glavnom pretresu.
- Predsednici opštinskih sudova bi trebalo da usvoje praksu prema kojoj se predmet u obnovljenom postupku po žalbi dodeljuje veću u izmenjenom sastavu u odnosu na veće koje je vodilo prvostepeni postupak. Ovo će sprečiti sumnje u nepristrasnost suda prilikom obnovljenog postupka.

¹⁰³ Administrativno uputstvo br. 2002/16 za sprovođenje Uredbe UNMIK br. 2000/13, sa izmenama i dopunama u Administrativnom uputstvu br. 2003/19.

Pravo na javno suđenje

- Odeljenje za sudsku administraciju bi trebalo da obezbedi što je pre moguće primenu Pravosudnog cirkularnog pisma 2003/7.

Pravo na unakrsno ispitivanje svedoka

- Sudovi i Vrhovni sud bi trebalo da osiguraju da se na sudu ne prihvataju i da se presuda ne zasniva na iskazima svedoka dobijenim u odsustvu odbrane ili optuženog.
- Kosovski institut za pravosuđe bi trebalo da, kao deo obuke za sudije o Privremenom zakonu o krivičnom postupku, istakne novu odredbu sadržane u članu 156(2) zakona, koja predviđa da su izjava koju svedok daje policiji ili iskaz tužiocu prihvatljivi na sudu samo kada je optuženom ili njegovom braniocu data mogućnost da ih opovrgnu ispitivanjem svedoka u istoj fazi krivičnog postupka.

ANEKS 1 SUDIJE OPŠTINSKIH SUDOVA

Tabela 1 Broj sudija u 1989. i 2003. godini

Opštinski sud	Broj sudijskih pozicija u 1989. godini	Broj naimenovanih sudija	Broj sudija u 2003. godini Odeljenje za sudsku administraciju¹⁰⁴
Opštinski sud u Gnjilanu/Gjilan	11	8	6
Opštinski sud u Kamenici/Kamenicë	5	6	3
Opštinski sud u Vitini/Viti	6	4	3
Opštinski sud u Prizrenu	16	10	9
Opštinski sud u Dragašu/Dragash	4	6	5
Opštinski sud u Mališevu/Malishevë	5	4	3
Opštinski sud u Orahovcu/Rahovec	7	6	6
Opštinski sud u Suvoj Reci/Suharekë	8	5	4
Opštinski sud u Peći/Pejë	15	10	10
Opštinski sud u Dečanu/Deçan	6	4	4
Opštinski sud u Đakovici/Gjakovë	10	8	6
Opštinski sud u Istoku/Istog	6	4	3
Opštinski sud u Klini/Klinë	6	4	3
Opštinski sud u Prištini/Prishtinë	32	28	22
Opštinski sud u Uroševcu/Ferizaj	11	8	7
Opštinski sud u Glogovcu/Gllogovc	5	5	3
Opštinski sud u Kačaniku/Kaçanik	4	1	1
Opštinski sud u Lipljanu/Lipjan	7	6	5
Opštinski sud u Podujevu/Podujevë	6	6	5
Opštinski sud u Mitrovici/Mitrovicë	17	9	9
Opštinski sud u Srbici/Skenderaj	4	4	4
Opštinski sud u Vučitrnu/Vushtrri	8	8	5
Opštinski sud u Leposaviću/Leposaviq	6	5	1
Opštinski sud u Zubinom Potoku	4	4	1
Odeljenje u Štrpcu/Shtërpçë	-	2	0
Ukupno	209	165	128

¹⁰⁴ Kao što je navedeno, treba primetiti da je, prema podacima Kosovskog veća za sudije i tužioce, zbog različitog načina procene, u 2003. bilo zaposleno 137 opštinskih sudija, a da je 28 pozicija ostalo prazno.

ANEKS 2 BROJ PREDMETA U SUDOVIMA

Tabela 2 Broj predmeta u sudovima 2002. godine¹⁰⁵

Opštinski sud	Broj predmeta na početku 2002.godine	Broj primljenih predmeta u 2002. godini	Broj predmeta u postupku u 2002. godini	Broj okončanih predmeta u 2002. godini	Kapacitet
Gnjilane/Gjilan	2336	6624	8960	5387	81%
Kamenica/Kamenicë	314	2821	3135	2817	100%
Vitina/Viti	531	2917	3448	2635	90%
Prizren	6108	12759	18867	11251	88%
Dragaš/Dragash	77	2394	2471	2347	98%
Mališevo/Malishevë	391	4486	4877	4384	98%
Orahovac/Rahovec	1202	6698	7900	6671	100%
Suva Reka/Suharekë	1187	4992	6179	4912	98%
Peć/Pejë	8304	25962	34266	17172	66%
Dečane/Deçan	404	3033	3437	2838	94%
Đakovica/Gjakovë	1662	15012	16674	9991	67%
Istok/Istog	617	3672	4289	3455	94%
Klina/Klinë	679	4268	4947	3883	91%
Priština/Prishtinë	5143	22878	28021	15604	68%
Uroševac/Ferizaj	1778	8028	9806	7064	88%
Glogovac/Gllogovc	216	2893	3109	2689	93%
Kaçanik/Kaçanik	723	3913	4636	3426	88%
Lipljan/Lipjan	139	5876	6015	5802	99%
Podujevo/Podujevë	332	4281	4613	3845	90%
Mitrovica/Mitrovicë	1049	4897	5946	4086	83%
Srbica/Skenderaj	43	2479	2522	2399	97%
Vučitrn/Vushtrri	303	5662	5965	5255	93%
Leposavić/Leposaviq	0	0	0	0	
Zubin Potok	0	0	0	0	
Ukupno	33538	156545	190083	127913	82%¹⁰⁶

¹⁰⁵ Sve brojke se zasnivaju na statističkim podacima koje je dostavilo Odeljenje za sudsku administraciju.

¹⁰⁶ Ukupan broj okončanih predmeta izražen u procentima, u poređenju sa ukupnim brojem predmeta primljenih tokom 2002. godine.

Tabela 3 Broj predmeta u sudovima 2003. godine¹⁰⁷

Opštinski sud	Broj predmeta na početku 2003. godine	Broj primljenih predmeta u 2003. godini	Ukupan broj predmeta u postupku	Broj okončanih predmeta	Kapacitet naspram broja zaostalih predmeta
Gnjilane/Gjilan	3569	7341	10910	6485	88%
Kamenica/Kamenicë	305	3326	3631	3262	98%
Vitina/Viti	800	4715	5515	4245	90%
Prizren	7599	12258	19857	10532	86%
Dragaš/Dragash	121	3628	3749	3646	100%
Mališevo/Malishevë	487	6491	6978	6341	98%
Orahovac/Rahovec	1229	7122	8351	6829	96%
Suva Reka/Suharekë	1009	6141	7150	6115	100%
Peć/Pejë	17062	18802	35864	16582	88%
Dečani/Deçan	598	3959	4557	3871	98%
Đakovica/Gjakovë	6683	13958	20641	11844	85%
Istok/Istog	834	5121	5955	4567	89%
Klina/Klinë	1063	6505	7568	6184	95%
Priština/Prishtinë	12404	32055	44459	25690	80%
Uroševac/Ferizaj	2742	11269	14011	9660	86%
Glogovac/Gllogovac	419	5454	5873	5438	100%
Kaçanik/Kaçanik	1170	4318	5488	3189	74%
Lipljan/Lipjan	205	7144	7349	7052	99%
Podujevo/Podujevë	768	5745	6513	5218	91%
Mitrovica/Mitrovicë	1860	9285	11145	8156	88%
Srbica/Skenderaj	118	4923	5041	4742	96%
Vučitrn/Vushtrri	668	7609	8277	7590	100%
Leposavić/Leposaviq	0	590	590	395	67%
Zubin Potok	0	223	223	162	73%
Ukupno	61713	187982	249695	167795	89%¹⁰⁸

¹⁰⁷ Bitno je primetiti da u broj predmeta koji su u prvom periodu izveštavanja (2003. godine) bili u postupku nisu uračunati predmeti iz 2002. godine koji su upućeni drugim sudovima na rešavanje

¹⁰⁸ Ukupno okončanih predmeta izraženo u procentima, u poređenju sa ukupnim brojem primljenih predmeta u 2003. godini.

ANEKS 3 VRSTE PREDMETA

Tabela 4 Broj predmeta po kategorijama u 2002. godini

Vrsta predmeta	Broj primljenih predmeta	Broj predmeta u postupku	Broj okončanih predmeta	Broj nerešenih predmeta u 2001. godini	Broj upućenih predmeta¹⁰⁹
Istrage	3689	5343	3025	2224	94
Žalbe na istražni postupak	631	634	610	2	22
Krivični predmeti	9434	16234	5371	10647	216
Građanske parnice	10188	18968	5868	12999	101
Predmeti protiv maloletnika	995	1588	669	919	0
Zemljišne knjige	1259	1259	1259	0	0
Izvršenja	21870	35005	3750	31255	0
Nasledstvo	3505	4570	2894	1676	0
Vanparnični postupak	4621	5728	4216	1512	0
Ostalo	99909	100168	99749	418	1
Rešenja o isplati	444	586	502	84	0
Ukupno	156545	190083	127913	61736	434

¹⁰⁹ Predmeti upućeni drugim sudovima.

Tabela 5 Broj predmeta po kategorijama u 2003. godini

Vrsta predmeta	Broj primljenih predmeta	Broj predmeta u postupku	Broj okončanih predmeta	Broj nerešenih predmeta u 2002. godini	Broj upućenih predmeta
Istrage	4178	6402	3958	2224	3
Žalbe na istražni postupak	686	688	660	2	30
Krivični predmeti I instanca	10595	21242	5458	10647	62
Predmeti protiv maloletnika	1178	2097	880	919	3
Građanske parnice	10767	23766	6288	12999	401
Nasledstvo	3436	5112	3150	1676	3
Vanparnični postupak	3818	5330	3120	1512	4
Intabulacija ¹¹⁰	3907	3907	3843	0	1
Izvršenja (u građanskim parnicama)	16068	46964	7660	30896	13
Izvršenja (u krivičnim predmetima)	1862	2198	1080	336	11
Ostalo	131487	131989	131698	502	12
Ukupno	187982	249695	167795	61713	543

¹¹⁰ Kao što su hipoteke.

ANEKS 4 PREDMETI PROTIV MALOLETNIKA

Tabela 6 Broj predmeta protiv maloletnika u 2002. godini

Opštinski sud	Broj primljenih predmeta	Broj predmeta u postupku	Broj okončanih predmeta	Broj nerešenih predmeta	Broj upućenih predmeta¹¹¹
Gnjilane/Gjilan	174	291	168	123	0
Prizren	231	440	172	268	0
Peć/Pejë	105	117	94	23	0
Priština/Prishtinë	202	368	101	62	0
Uroševac/Ferizaj	91	145	48	267	0
Mitrovica/Mitrovicë	125	126	47	97	0
Đakovica/Gjakovë	67	101	39	79	0
Ukupno	995	1588	669	919	0

Tabela 7 Broj predmeta protiv maloletnika u 2003. godini

Opštinski sud	Broj primljenih predmeta	Broj predmeta u postupku	Broj okončanih predmeta	Broj nerešenih predmeta	Broj upućenih predmeta¹¹²
Gnjilane/Gjilan	180	303	193	110	0
Prizren	299	567	209	358	0
Peć/Pejë	86	109	86	23	0
Đakovica/Gjakovë	112	174	56	118	0
Priština/Prishtinë	226	493	146	344	3
Uroševac/Ferizaj	146	243	96	147	0
Mitrovica/Mitrovicë	129	208	94	114	0
Ukupno	1178	2097	880	1214	3

¹¹¹ Predmeti upućeni drugim sudovima.

¹¹² Predmeti upućeni drugim sudovima.

ANEKS 5 BROJ PREDMETA PO SUDIJI

Tabela 8 Prosečan broj kompleksnih slučajeva po sudiji u 2002. godini

Opštinski sud	Broj sudija ¹¹³	Broj primljenih predmeta	Broj zaostalih predmeta po sudiji	Broj okončanih predmeta po sudiji
Gnjilane/Gjilan	6	2102	350,3	261,7
Kamenica/Kamenicë	4	473	118,3	133,3
Vitina/Viti	4	679	169,8	130,8
Prizren	10	3378	337,8	225,3
Dragaš/Dragash	5	348	69,6	68,4
Mališevo/Malishevë	3	574	191,3	186,7
Orahovac/Rahovec	6	1376	229,3	215,0
Suva Reka/Suharekë	4	731	182,8	163,0
Peć/Pejë	9	1940	215,6	171,4
Dečani/Deçan	4	608	152,0	126,3
Đakovica/Gjakovë	7	4169	595,6	319,0
Istok/Istog	3	449	149,7	126,0
Klina/Klinë	2	765	382,5	250,0
Priština/Prishtinë	22	5521	251,0	120,3
Uroševac/Ferizaj	8	1993	249,1	207,3
Glogovac/Glllogovc	2	477	238,5	180,0
Kaçanik/Kaçanik	1	893	893,0	580,0
Lipljan/Lipjan	5	637	127,4	126,0
Podujevo/Podujevë	6	869	144,8	124,3
Mitrovica/Mitrovicë	4	1404	351,0	215,8
Srbica/Skenderaj	4	498	124,5	120,8
Vučitrn/Vushtrri	5	1319	263,8	238,8
Leposavić/Leposaviq	0	0	0,0	0,0
Zubin Potok	0	0	0,0	0,0
Ukupno	124	31203	241,1	178,7

¹¹³ Broj sudija je utvrđen na osnovu podataka dobijenih od Odeljenja za sudsku administraciju i odražava popunjena radna mesta u opštinskim sudovima.

Tabela 9 Prosečan broj kompleksnih predmeta po sudiji u 2003. godini

Opštinski sud	Broj sudija	Broj primljenih predmeta	Broj zaostalih predmeta po sudiji	Broj rešenih predmeta po sudiji
Gnjilane/Gjilan	6	2390	398,3	298,3
Kamenica/Kamenicë	3	527	175,7	159,3
Vitina/Viti	3	909	303,0	232,3
Prizren	9	3844	427,1	257,7
Dragaš/Dragash	5	314	62,8	65,2
Mališevo/Malishevë	3	610	203,3	163,3
Orahovac/Rahovec	6	1198	199,7	166,7
Suva Reka/Suharekë	4	762	190,5	172,3
Peć/Pejë	10	1995	199,5	165,3
Dečane/Deçan	4	576	144,0	153,3
Đakovica/Gjakovë	6	2546	424,3	222,7
Istok/Istog	3	571	190,3	113,0
Klina/Klinë	3	716	238,7	166,7
Priština/Prishtinë	22	6991	317,8	141,9
Uroševac/Ferizaj	7	2440	348,6	226,0
Glogovac/Glllogovac	3	385	128,3	129,7
Kaçanik/Kaçanik	1	1063	1063,0	451,0
Lipljan/Lipjan	5	823	164,6	147,8
Podujevo/Podujevë	5	1356	271,2	171,0
Mitrovica/Mitrovicë	9	1789	198,8	175,6
Srbica/Skenderaj	4	539	134,8	126,5
Vučitrn/Vushtrri	5	1366	273,2	275,6
Leposavić/Leposaviq	1	200	200,0	18,0
Zubin Potok	1	62	62,0	5,0
Ukupno	128	33972	265,4	178,5